

KYYHKYNEN

Teologian ylioppilaiden tiedekuntayhdistyksen julkaisu // vuodesta 1853

**Pääkirjoitus:
Fuck your fascist
sexual preferences s. 5**

**Mitä uskot vapaasta
tahdosta ja miksi? s. 12**

“Minä olen Herran palvelijatar.” s. 10

Seksuaalisuus

Toimitus

Tässä esiintyy Kyyhkynen toimitus.

Jemo Kettunen
päätoimittaja

Matias Kontulainen
päätoimittaja

Ville Tarpila
taittaja

Ella-Maria Heinonsalo
toimittaja

Emmy-Lee Nykvist
kuvittaja

Iida Leinonen
toimittaja

Vuokko Loikkanen
toimittaja

Lila Lukkarinen
toimittaja

Frida Mäkelä
toimittaja

Susanna Ranta
toimittaja

Enja Seppänen
toimittaja

Anni Sinilahti
toimittaja

Viljami Salo
toimittaja

Tässä lehdessä

4 Pääkirjoitus

6 Puheenjohtajan tervehdys

7 Kysy Kyllikiltä

8 Armollisuus-kehotukset teologian opiskelijan silmin

9 Kärmeissään yhden käärmekorun takia?

10 “Minä olen Herran palvelijatar.”

12 Mitä uskot vapaasta tahdosta ja miksi?

15 Kirja-arvio: Koirapuisto

16 Lähimmäisenrakkauden mysteeri aavetalossa

17 Netflixin Unorthodox

18 Tologinen Got Talent: Anni Pokela

20 Guy Gavriel Kayn puolikuiva sapiofantasia

24 £/Dec – Kristillinen dekselerationismi

27 Jeesus tulee, oletko valmis?

28 Runoaukeama

KYYHKYKEN

Julkaisija

Teologian Ylioppilaiden Tiedekuntayhdistys
TYT/Kyyhkynen PL 4
00014 Helsinki
s.posti: kyyhkynen@tyt.fi

Ilmestynyt vuodesta 1853
167. vuosikerta

Hallituksen puheenjohtaja Anni-Sofia Nikki

Painopaikka Painotalo Trinket Oy, Helsinki

Kannen kuva Charles Deluvio / Unsplash

*Tämä julkaisu on saanut HYY:n
järjestölehtitukea.*

TeolKyyhkynen

@kyyhkynenlehti

Hei beibi, tule sellaisena kuin olet!

Don Huonojen kappaleen *Tule sellaisena kuin olet* kertoo säre jatkuu otsikon noston jälkeen: ”tai älä tuu ollenkaan.” Kappaleessa lauletaan siitä, kuinka näissä juhlissa ei ole etikettiä. Kuuntelija voi ajatella, että kyseiset juhlat voivat viitata myös elämään. Se mitä on annettu elämää varten, vaikuttaa tapaan kulkea elämän polkua pitkin. Jos ihmisen täytyy rajoittaa persoonallisuuttaan, häneltä jää elämää elämättä. Kuitenkin ihmiskunnan historiassa on ollut ”pukukoodoja”, koska asioiden lajittelu ja nimeäminen auttavat meitä hahmottamaan todellisuutta tavallamme.

Maailmassa on monia asioita, joista jokaisella on erilaisia mielipiteitä, ja joista emme tiedä vielä kaikkea. Suuri osa tämän numeron jutuista käsittelee seksuaalisuutta ja sen ilmiöitä. Nykyään suurempi osa ihmisistä tietää, että jokaisen seksuaali-identiteetti on erilainen, ja se on vuosien mittaan kehittyvää.

Luultavasti aihe herättää vahvoja tunteita siksi, koska se koskee ihmisiä erittäin henkilökohtaisesti. Erilaisuus voi olla syy siihen, miksi esimerkiksi seksistä puhuminen voi tuntua kuuntelijasta kiusalliselta.

Aihealueesta on myös opetettu eri tavoin eri yhteisöissä, minkä vuoksi on mietitty, mikä on normaalia seksuaalisuutta. Vaikka kyse on henkilökohtaisesta asiasta, sitä on kautta aikojen pidetty osana instituutioiden hallinta-alueita. Tästä tulee mieleen ajatus yhdynnästä tulevien veronmaksajien ja yhteiskunnan jäsenten synnyttämisenä. Toisaalta mieleen muistuu myös Orwellin *Vuonna 1984*, jossa seksuaalisuutta on rajoitettu, jotta kansalaiset saataisiin kuuliaisiksi valtiovalalle.

Toki aiheesta on myös teologista viitekehystä. Raamatusta löytyy kohtia, joiden perusteella on suhtauduttu kielteisesti esimerkiksi homoseksuaalisuuteen tai itsetyydytykseen. Luostareissa on eletty askeesissa ja selibaatissa itsekurin hallinnan ja himojen poissa pitämisen vuoksi.

Nykyäänkin seksuaalisuudesta puhuminen voi olla kiusallista uskonnollisissa yhteisöissä, koska siellä korostuvat ihmisten mielipiteet asiaan. Väittäisin myös, että Kyyhkysen julkaisuhistoriassa aiheesta on puhuttu useaan eri sävyyn, kun asiaa tarkastellaan vuosikymmenien tasolla.

Toisaalta on myös puhuttu siitä, kuinka rakkaus on kuolemaakin väkevämpää, ja kuinka Jumala on itse rakkaus. On totta, että tällaisessa tapauksessa voidaan puhua rakkautesta ja sen useammasta ilmentymästä, mutta eikö itsensä

ja toisten rakastaminen ole sellaista rakkautta, joka jäljittelee Jumalan rakkautta?

Miksi sitten seksuaalisuutta pidetään monella tasolla synnillisenä? Mielestäni tähän on oltava myös konkreettisia syitä sen sijaan, että se olisi ihan piruuttaan leimattu pahelliseksi. Tällöin on tarkasteltava ilmentymiä, jotka täyttävät rikoksen kriteerejä. Jos mietitään ahdistelua, raistausta, hyväksikäyttöä, pedofiliaa tai eläimiin sekaantumista, niin kyse on tilanteesta, jossa tekijä toteuttaa halujaan toisista piittaamatta.

Tässä korostuvat itsekkyyys ja impulsiivisuus. Ja aika moni asia, joka mielletään synniksi, liittyy nimenomaan itsekkyyteen. Tämän vuoksi seksuaalisuudesta puhuttaessa on korostettava toisen tilan tunnustamista, ja esimerkiksi seksin kohdalla yhteinen suostumus on avainkäsite.

Tässä numerossa on myös kirjoituksia, joissa tarkastellaan ihmistä tai ilmiötä yhteiskunnan silmin. Tällaiset asiat ovat sellaisia, joihin liittyy paljon ennakkokäsityksiä. Tällaisella asenteella on helppo ottaa kontaktia asiaan jota ei tunne, mutta tällä toiminnalla nähdään asioita vain pinnallisesti. On helppoa suhtautua ihmisryhmään tuomitsevasti, jos ei ole jotain, minkä osalta voisi samaistua tähän ryhmään. Lopulta seksuaalisuuskin on osa identiteettiä.

Tämän numeron yhtenä tarkoituksena on antaa ääntä ilmiöille, joita ei tunneta kovin hyvin, ja joista ollaan oltu hiljaa eri yhteyksissä. Tärkeintä elämässä on, että hyväksyy itsensä ja tulee ihmisenä hyväksytyksi. Tällaiset toiveet ovat sellaisia, jotka tekevät meistä inhimillisiä olentoja.

Teksti: Matias Kontulainen

Matias Kontulainen on teologian kandidaatti, jonka elämään tuovat sisäliötä hyvät ihmiset, musiikki, runoilu, lukeminen, uudet asiat ja seikkailut, sekä ajanvietto luonnossa. Hän on myös hihhulihippi, jolle ihmisten kohtaaminen, oikeudenmukaisuus ja ilmiöihin tutustuminen ovat osa teologiantiteettiä. Matias on tunnennettomien kuivastahuumoristaan, kysykää keneltä tahansa.

Fuck your fascist sexual preferences

Olimme jotenkin alkaneet hengailla enemmän toistemme kanssa niinä aikoina. Eräänä iltapäivänä heräsin hänen vierestään päiväunilta ja huomasin hänen tuijottavan minua silmiin. Katsoin takaisin, enkä väistänyt.

”Tiedätkö, mää en vaan osaa suhtautua tohon sun lihavuuteen” hän lopulta totesi laukaisten jännitteen.

Viiltävän rehellinen analyysi, ja tuomio. Mitä siihen voi sanoa? Keskustelimme hetken lihavana olemisesta: minä, varhaislapsuudesta asti pulska, ja hän, koko ikänsä hoikka. Hän ehkä ymmärsi lihavana elämisestä tuon jälkeen jotain, tai sitten ei.

Koin tilanteen silloin hieman nihkeänä, mutta normaalina. Enhän minä lihavana, *morbidisti obeesina*, kuten työpaikkalääkäri mieleenpainuvasti sanolimeensa lausui, ole mikään tai mitään – ainakaan seksuaalisesti.

Kulttuurimme seksuaalinen kuvasto on kauttaaltaan normaali-kehoisten ihmisten dominoimaa.

Nuiva suhtautuminen kehoani kohtaan on niin pitkäaikainen tuttava, että sillä on prameasti sisustettu sviitti takaraivossani.

Kun ala-asteella pyysin ensi-ihastustani astumaan alttarille kanssani, tsemppasi hänen ystävänsä vieressä, että kyllä Jemon kanssa voisi mennä naimisiin – jos se olisi vähän hoikempi.

Eräs taannoinen heilachdokas, jonka kanssa pelasimme yhden syksyn juupas-cipäs-peliä, soittelee yhä ajoittain ja tiedustelee, joko olen laihnutunut.

En ole vielä, ihan.

Ja mitäpä näistä. Monillahan meistä on *preferenssejä*. Jotain mistä on – tai ei ole – seksuaalisesti kiinnostunut.

Moni preferenssi lähtee rakentumaan sukupuolioluksista, ja jatkuu tyypillisesti ulkoisten määritelmien mukaan.

Ps. olethan vähintään 180cm pitkä, lukee kovin monen naiseksi identifioituvan Tinder-profiilissa.

Swaippaan ponnekkaasti vasemmalle. Olen kyllä, kiitos kysymästä, mutta jo se, että kysyt kertoo, etteivät maailmamme kohtaa.

Vaan mitä lopulta on preferenssi, mieltymys, ja millainen tekijä se on parinmuodostuksessa? Kuinka lujasti pidämme niistä kiinni, ja ovatko jotkin preferensseistämme tiukemmassa kuin toiset?

Voiko preferenssi olla väkivaltaa?

Kelataan takaisin päikkäreiden jälkeiseen katsekontaktiin ja ulkoisten ominaisuuksien pohjalta, pyytämättä, annettuun sanalliseen palautteeseen. Muutetaan kuitenkin hieman parametrejä.

”Joo sori, ei tää tuu toimimaan. Meikä deittailee ainoastaan valkoisia.”

”Oon pahoillani, mä en syty ärrävikaisista.”

”Mä vaan haluan lopulta kumppanin jolla on molemmat jalat.”

Eroaisiko jokin näistä kuvitteellisista kommenteista siitä, että ihmiselle tullaan pyytämättä kertomaan hänen lihavuutensa olevan syy seksuaaliseen kelpaamattomuuteen?

Ihonväripreferenssi tulkittaisiin todennäköisesti nyky-Suomessa jo rasismiksi, mitä se onkin, mutta jostain syystä moni muu sortava käytös ei vielä ole yhtä yleisesti tunnustettua.

No, mutta läskit ovat syypäitä omaan tilanteeseensa, ja sitäpaitsi terveys ja pääläpä, aloitti juuri joku, jossain.

Ei mene noin. Läskifobia on yhtä absoluuttisesti tuomittavaa sortoa ja väkivaltaa kuin vaikkapa rasismi ja homofobia, ja sitä on aivan turha piilottaa jonkin pseudofasisitisen terveilyn (engl. *healthism*) alle.

Lihava ihminen on ihminen samoine tunteine ja tarpeineen. Me lihavat kaipaamme myös kosketusta, kohtaamista, turvaa ja lämpöä toisen ihmisen läheltä.

Ja, monelle tämä on varmasti kauhistus, mutta sanotaan se nyt vielä ääneen, koska tällaisten asioiden ääneen sanominen on tärkeää: läskit panee myös.

Elämäni parhaan, kaikkia osapuolia tyydyttäneen seksisuhteen olen kokenut nykypainossani, enkä esim. silloin kun olin vielä kuusikymmentä kiloa laihempi.

”It’s only a piece of meat” sanoo Forest Whitakerin hahmo vuoden 1992 elokuvassa The Crying Game, ja kehottaa päästämään irti juurtuneista asenteista. Tuossa elokuvassa kyse on homo- ja transfobiasta, mutta tänä päivänä saman ajatuksen voisi kaapata läskiliikkeen sloganiksi.

Ketään ei voi tietenkään pakottaa luopumaan preferensseistään. Niitä voi kuitenkin muistuttaa ravistelemaan.

Ota riski. Kiinnostu väärän ikäisestä, kokoisesta tai sukupuoli-sesta ihmisestä.

Huom. Tutkiessasi maailmaa muista ennen kaikkea kohdella kaikkia ihmisiä aina siten, kuin heillä olisi tunteet.

Teksti: Jemo Kettunen

Kirjoittaja on Kyyhkysen päätoimittaja, teologi, muusikko ja toimittaja sekä maatalon vesa Sumiaisista. Hänen lempivideopelihahmonsa on Super Mario: keskivartalolihava, väksekäs, työväenluokkainen maahanmuuttaja, joka pelastaa prinsessan hyppimällä ja popsimalla taikasieniä.

Kuva: Tilda Hopia

Puheenjohtajan tervehdys

Hei kaikille täältä eristyksistä!

Tämä kevät on mennyt pitkälti omassa pienessä yksiossäni aikaa viettäen ja maisterintutkielmaa tehden. Siksi kävikin sopivasti, kun minulta pyydettiin teemaan liittyen muutama sana Laulujen laulusta, joka on ollut tutkimuskohteenani jo muutaman vuoden. Laulujen laulu on kertomuksena monitulkintainen, mutta tämä kirjoitus ei riitä sen syvällisempään analysoimiseen.

Tämän lehden teemana on seksuaalisuus. Tämä teema on löydettävissä myös Laulujen laulusta. Laulujen laulu tarkoittaa hepreaksi kaikkein kauneinta ja ylitsevertaista laulua, ja tämä kauneus on nähtävissä, kun kertomusta lukee. Laulujen laulusta usein mieleen jäävät sen sensuellit metaforat, viittaukset luontoon sekä miehen ja naisen välinen vuoropuhelu, jossa ei paljoa jätetä arvailun varaan. Kertomuksessa sekä mies että nainen avoimesti ihailevat toisiaan, toistensa kauneutta ja kertovat kaipuunsa. Nainen itse määrittää kertomuksessa, miten haluaa seksuaalisuuttaan toteuttaa. Tämä on kiehtovaa, sillä usein kertomuksen kirjoittamisen aikaan nainen määriteltiin miehen kautta, eikä naisen roolia korostettu. Laulujen laulussa kuitenkin on nähtävillä, että kumpikin osapuoli tuo ilmi sen, millaista kosketusta haluaa. Seksuaalisuutta ei tarvitse peitellä.

Erityisen kaunista Laulujen laulussa on sen sisältämät vertaukset. Vertauksissa erityisesti luonto on vahvasti läsnä. Luonnon katsotaan heräävän henkiin rakkauden ja intohimon myötä. Itseäni erityisesti kiehtoo se, kuinka paljon naista on verrattu erilaisiin sorkkaeläimiin, kuten lampaisiin, peuroihin, gaselleihin sekä vuohiin. Näitä erityisesti tutkin tutkielmassani. Näistä eläimistä esimerkiksi peurat sekä gasellit pitävät sisällään eroottisia ja mytologisia viittauksia.

Seksuaalisuus näyttäytyy siis rikkaana. Jos jotain Laulujen laulu on minulle opettanut, on se, että seksuaalisuus on kaunista ja se voi näyttäytyä monin eri tavoin. Ei ole olemassa yhtä oikeaa tapaa.

Valoisin terveisin,
Anni-Sofia Nikki
Puheenjohtaja

Kysy Kyllikiltä

Terve rakkaat ihmiset! Minä olen Kyllikki-täti ja vastaan tällä palstalla teidän lukijoiden esittämiin kysymyksiin. Olipa kyse arkisesta dilemmasta tai syvemmästä henkisestä pulmasta, vastaan sinulle suurella sydämellä! Lähetä kysymyksesi anonymisti vastauslomakkeella osoitteessa tinyurl.com/kysykyllikilta

Arvoni ja seksuaaliset haluni ovat raskaassa ristiriidassa. Ne eivät oikein ole sovitettavissa yhteen, enkä näe realistiseksi vaihtoehdoksi kummankaan hylkäämistä. Mitä tehdä?
Kiitos rohkeasta kysymyksestäsi. Kyllikki-täti rakastaa yli kaiken syntyjen syvien pohtimista, ja tämä kysymys onkin erittäin kutkuttava ja haastava myös Kyllikille. Olen pitkän ja vaiherikkaan elämäni aikana saanut oppia kantapään kautta, että suuremmat hengellisyyteen ja arvomaailmoihin liittyvät kysymykset ratkeavat lähestulkoon poikkeuksetta vain oman oivalluksen kautta. Niin houkuttelevaa kuin kaiken kattavan ratkaisun saaminen Kyllikiltä saattaisikin olla, on jokaisen ihmisen kuljettava vaadittavat askeleet omin jaloin.

Kuten jo itse viestissäsi kerroit, arvosi ja halusi eivät ole ainakaan toistaiseksi sovitettavissa yhteen, etkä koe seksuaalisuutesi tai arvomaailmasi hylkäämistä realistiseksi vaihtoehdoksi. Tällaisen riitayhtälön kanssa eläminen voi olla ihmiselle äärimmäisen tuskallista, mutta toisaalta se saattaa olla myös omalla hullunkurisella tavallaan myös suuri lahja. Läpikäymäsi haasteellisen prosessin ansiosta sinusta on hyvää vauhtia kehittymässä elämää ja sen ilmiöitä moniulotteisesti ymmärtävä ihminen. Mikä olisikaan sen arvokkaampi lahja sinua ympäröiville ihmisille?

Jokaisella on haasteita elämässä, mutta kaikilla ei ole kykyä tarjota vertaistukea tai sympatiaa haasteiden kanssa elämiseen. Totta puhuen olisi ollut hienoa, jos seksuaalisuuteen liittyviä asioita oltaisiin pohdittu omaksumallasi rohkeudella myös Kyllikin nuoruudessa. On hyvin mahdollista, että et tule koskaan löytämään tyydyttävää ratkaisua pulmaasi, mutta on erittäin todennäköistä, että tämä haaste tulee muovamaan sinusta entistä viisaamman ihmisen.

Kuinka työllistyä generalistilinjalta?
Olemme jälleen kerran tärkeän kysymyksen äärellä ja kiitos kuuluu sinulle, armahin lukijakysymyksen lähettäjä! Tällä palstalla Kyllikkiä kiinnostaakin eniten sen näkeminen, minkälaiset erilaiset kysymykset saavat teidän upeat ja viisaat päännepyörälle. Esittämäsi kysymys, joka koskee generalistiteologien työllistymistä, koskettaa varmasti myös useita kanssaopiskelijoitasi.

Tämän päivän työllisyystilanne on haastava ja pistää itse kunkin pohtimaan tulevaisuuttaan. Voi millaista olisikaan olla vielä nuori ja urani alkutaipaleella! Se oli totisesti pelottavaa ja ahdistavaa aikaa. Näin jälkiviisaana toivon, että olisin uskaltanut katsoa vielä syvemmälle omaan potentiaaliini ja nähnyt ympärilläni enemmän mahdollisuuksia kuin rajoitteita.

Teologeja löytyy mitä yllättävimmiltäkin työpaikoilta, ja monien uraa onkin ohjannut erilaisista sivuaineopinnoista kerrytetty asiantuntemus. Myös jokaisen omaa uniikki elämäkokemus, luonne ja sydämen palo tulisi ottaa huomioon ammatinvalintaa tehdessä. Teologien työllistymistä on tutkittu yllättävän paljon, ja suosittelen mitä lämpimimmän tutustumaan teologia.fi-sivuston antiimiin, jotta saisit mahdollisimman monipuolista tietoa teologien erilaisista uramahdollisuuksista.

Muista kuitenkin, että sinä olet paljon enemmän kuin “generalisti” tai sivuainecidesi summa! Mitkä asiat saavat sydämesi pomppimaan ilosta? Millaisista asioista sinä olet saanut elämäsi aikana eniten positiivista

palautetta? Mitä sinusta jää jäljelle, kun riisut pois akateemiset saavutuksesi ja titteliisi? Kaikki nämä ovat olennaisia kysymyksiä tulevaisuuden uravalintaa tehdessä. Kehotankin sinua arvoisa lukijani luopumaan kaikenlaisista mahdollisuuksiasi rajaavista lokeroista ja titeleistä. Nyt on aika suunnata laserkatse syvälle sydämesi potentiaalain juurille!

Hei! Elämä Suomessa on talvisin kylmää, märkää ja ankeaa. Lähitisin muuten ulkomaille, mutta en halua päästöjen takia lentää ja rahatkin ovat lopussa. Onko vinkkejä, kuinka oppisin astraalimatkustamaan?
-Epätoivoinen-
Parahin Epätoivoinen, kysymyksesi onkin nyt ajankohtaisempi kuin koskaan! Mainitsemaasi lentomatrustamista ei totisesti tarvitse harkitaakaan. Olisihan silkkaa hulluutta tuhlat jo valmiiksi vaatimattomat varat lentomatrustamisen kaltaiseen ympäristön kuormitukseen. Kysymyksesi on ainutlaatuisen hyvä siinä mielessä, että astraalimatkustaminen on kokemusrikkaasta elämästä huolimatta Kyllikki-tädille aivan uutukainen ilmiö. Miten jännittävää onkaan lisätä jotain uutta alati kasvavaan tietopalettiini!

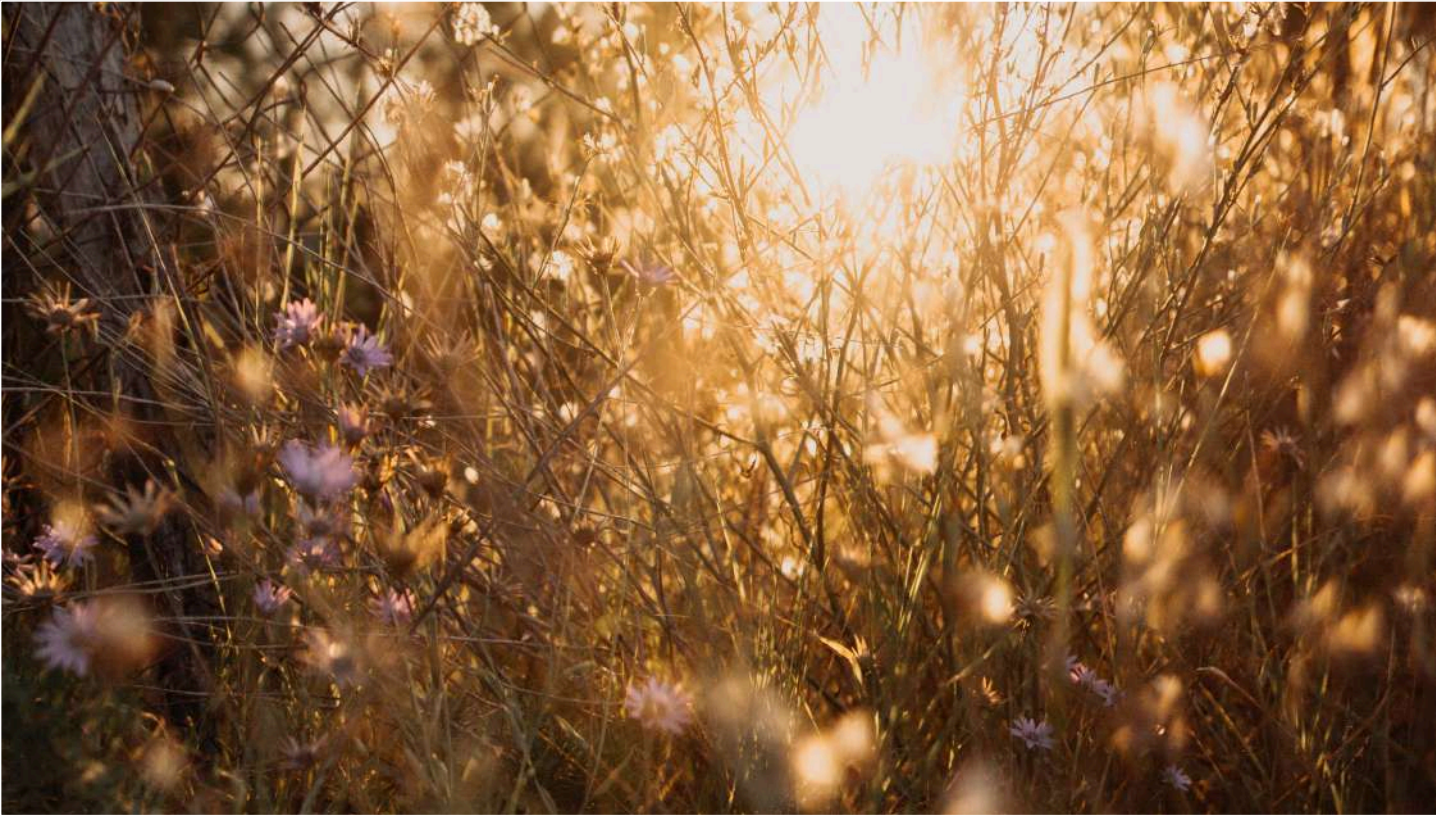
Saamani tiedon mukaan astraalimatkustamisella eli astraaliprojektioilla tarkoitetaan mielen irroittauttumista kehosta kehon ollessa lepotilassa. Jotkut ihmiset ovat raportoineet astraalimatkustaneensa myös meditaation aikana. Tehtyäni valmistelemaa tutkimusta törmäsin nettipalstoilla myös selkounien maailmaan. Selkounissa eli lucid-unissa ihminen oivaltaa nukkuessaan näkevänsä unta. Oivalluksen tehtyään kokenut selkounien näkijä saattaa kyetä hallinnoimaan unensa tapahtumia mielensä mukaan. Vaikka olenkin erilaisten eksperimenttien suuri puolestapuhuja, haluan kuitenkin varoittaa, että edellä mainittuihin ilmiöihin liittyy omat riskinsä, joista sinun on hyvä ottaa etukäteen selvää.

Näin vanhemmalla iällä, pitkän elämäntaipaleen kulkeneena olen tullut siihen tulokseen, niin kliseiseltä kuin se kuulostaakin, että loskasta ja pimeydestä huolimatta parasta elämässä on aina tämä hetki. Voi mikä onni se olisikaan, jos voisin matkustaa ajassa taaksepäin, ihan vain sinne pimeään ja loskaiseen talveen, kun jalkani olivat vielä nuoret ja vetreät ja keuhkoni vielä sallivat minun kiivetä Pyynikin näkötornin huipulle ihailemaan kaunista järvi- ja metsämaisemaa. Toisaalta, kuolinvuoteellani antaisin varmasti mitä tahansa, että voisin matkustaa juuri tähän hetkeen ja tähän jo hieman raihnaiseen kehooni, joka kuitenkin on vielä hyvin elinvoimainen. Voi niin tylsältä kuin se varmasti kuulostaakin, kaikki on lähes aina kiinni perspektiivistä. Täten haluankin rohkaista sinua, Arvoisa Lukija, että matkustat mielessäsi kuolinvuoteellesi, jonka jälkeen matkustat ajassa takaisin nykyhetkeen. Miltä juuri tämä hetki tuntuu, näyttää, maistuu ja kuulostaa 100-vuotiaan minäsi kokemana? Toivotan sinulle erittäin nautinnollista matkaa nykyhetkeen!

Rakkaudella. Kyllikki

Armollisuus-kehotukset teologian opiskelijan silmin

Mitä armollisuus itseä kohtaan voisi olla

Tämänhetkinen maailmantilanne, jossa pandemialla on ollut suuri muutosvoima elämäämme, on aiheuttanut paljon keskustelua inhimillisen jaksamisen rajoista. ”Ole armollinen itsellesi” on kehoitus, jota on kuulunut niin opettajien kuin mediassa kirjoittavien asiantuntijoidenkin taholta. Teologian opiskelijana huomioni kiinnittyikin ilmaisussa käytettyyn sanavalintaan: mitä kaikkea sillä mahdollisesti tarkoitetaan, ja miksi armollisuutta tulisi osoittaa itseä kohtaan.

Armo-sanahan on mitä ilmeisemmin tullut kieleemme uskonnon kautta. Kristillisyydessä armolla tarkoitettiin alun perin kaikkea Jumalan pelastavaa toimintaa. Luterilaisessa käsityksessä pelastus tapahtuu Jumalan osoittamasta armosta ihmisiä kohtaan, eikä se ole ihmisen teoilla ansaittavissa. Tekojen ja armon suhdetta pohditaan kuitenkin yhä pelastusopillisissa keskusteluissa. Mielestäni ilmauksen juuret voivat liittyä, ja ovat osittain havaittavissa tämän päivän puheessa armollisuu-desta, vaikka monesti uskonnollisuuden sävyt ovat siitä jo pitkälti loitonneet.

Kehotuksella armollisuuteen neuvotaan itselle asetettujen epärealististen vaatimusten alentamiseen, pyritään vaikuttamaan tekoihin ja saavutuksiin. Tavoitteiden uudelleenarviointia on tehtävä muuttuneessa elämäntilanteessa, sillä muuten uhkaa jaksamisen loppu kera uupumuksen. Suorituskeskeisessä yhteiskunnassamme tällaisen kehotuksen sisäistäminen on vaikeaa, eikä jaksamisen arviointi ns. ”normaalitilassakaan” ole aina kovin helppoa. Ilmiön huomaakin uupumuksen yleisyydestä ajassamme.

Armolla luterilaisuudessa ja nykykeskustelussa armollisuudella itseä kohtaan on nähdäkseni monia samankaltaisia piirteitä, 8 – kyyhkynen

mutta myös eräs merkittävä eroavaisuus. Oli henkilökohtaisesta vakaumuksesta kumpuava suhtautuminen luterilaiseen oppiin mikä hyvänsä, voi käsitteiden merkitysten pohtiminen mielestäni tarjota jotain ajateltavaa. Molemmissa asiayhteyksissä on paino ihmisen tekojen ja armon (tai armollisuuden) välisessä suhteessa.

Yhteinen teema on armosta johtuva hyväksyminen. Olemalla itselleen armollinen hyväksyy itsensä keskeneräisyyksistä ja virheistä huolimatta, kuten samankaltaisella tavalla luterilaisuudessa armolla Jumala hyväksyy langenneen ihmisen. Suurin vaikeus ja erottava tekijä näissä kahdessa erittäin yksinkertaiseksi puretussa mallissa onkin armon osoittaja. Vertailua onkin haasteellista jatkaa tämän tekstin puitteissa, vaikka olisikin mielenkiintoista pohtia kumman on vaikeampi osoittaa armoaan; Jumalan vai ihmisen. Tiedän vain omasta kokemuksestani sen, kuinka vaikeaa armollisuus itseä kohtaan voi olla.

Näen armollisuuden itseä kohtaan omien suoritusten painon vähentämisenä. Mitään ihanteellista ja yleispätevää käytännön mallia siihen ei ole, sillä jaksamisen rajat ovat hyvin yksilö- ja tilannekohtaisia. Teorian tasolla omien vaatimusten realistisuutta voi pohtia kysymällä: ”Vaatisinko tässä tilanteessa muilta samaa kuin vaadin itseltäni?” Kysymys on johdettu toisesta myös uskonnollisia vaikutteita sisältävästä arvomaailman ohje-nuorasta, joka löytyy monista eri katsomusperinteistä, eli kultaistaisesta säännöstä. Muutoksena sääntö onkin käännetty ikään kuin toisin päin. Toisilta harvoin lähtisi vaatimaan yhtä paljon kuin itseltään.

Teksti: Vuokko Loikkanen

Kärmeissään yhden käärmekorun takia?

Tämä kirjoitus kertoo siitä, kuinka symboliikkahan liittyy voi olla monenlaisia ennakkokäsityksiä siitä, mitä se edustaa esimerkiksi jonkin korun tapauksessa. Pohdin omakohtaisesti, miksi ostamani käärmesormus voi herättää ristiriitaisia suhtautumisia eri näkökulmista.

Olen pitkään makustellut ajatusta sormuksista, koska visuaalinen itseilmaisu on lähellä sydäntäni. En pahemmin välitä tatuoinneista, koska ne pysyvät iholla koko ajan, jollei halua maksaa mielettömiä summia niiden poistamisesta. Myönnän toki, että olen harkinnut asiaa. Mutta sormuksen voi laittaa sormeen ja ottaa pois mielen mukaan. Ja kyllähän sormus ajatuksena huvittaa, jos sukunimenä sattuu olemaan Kontulainen.

Päivää ennen TYT:n vuosijuhlia päätin, että koristeellisuuden vuoksi olisi kivaa pitää jotain koruja ja korkata sormuselämys. Et-sin Sellon kauppakeskuksen kaikista koruliikkeistä sopivaa sormusta oikean sormen koon ja alle sadan euron budjetin perusteella. Viimein löysin etsimäni liikkeestä nimeltä Timanttiset, kun myyjä suositteli minulle Kalevala-sarjan hopeasormusta, joka on sormen ympäri luikerteleva käärme.

Sinä hetkenä muistin, miten käärmeisiin liittyy niin monia mieliteitoja. Osa ihmisistä inhoaa ja pelkää käärmeitä, koska käärmettä on pidetty pahana eläimenä. On toisaalta oltava jokin syy, miksi käärmesormus on Kalevala-korusarjassa. Sen vuoksi pohdin tässä kirjoituksessa, millainen eläin käärme on symboliselta merkitykseltään.

Kristillinen perinne on vaikuttanut luultavasti vahvimmin siihen, miksi käärme on nähty huonossa valossa. Suuri osa teologeista varmasti tietääkin, että yksi negatiivisista mielle yhtymistä on peräisin luomiskertomuksesta. Käärme on se, joka kavaltaa ensimmäiset ihmiset ja romahduttaa paratiisin kulissit. Käärmeestä sanotaan paratiisista karkotuksen lomassa, että se on pureva ihmistä kantapäähän, ja sen pää tullaan tallomaan murskaksi. Käärme on myös yksi vertauskuvista, jota Saatanasta käytetään Ilmestyskirjassa.

”Käärme on se, joka kavaltaa ensimmäiset ihmiset ja romahduttaa paratiisin kulissit.”

Mutta kuten sanoin jo aiemmin, käärmeisiin voi liittyä myös myönteisiä käsityksiä. Sormus asian sisällä on sormuksen ja hoito-ohjeen lisäksi kuvaus, jossa on kerrottu sormuksen symbolista taustaa. Sen esikuvana on Vesilahdelta löydetty harakanvarvaskuvioin koristeltu spiraali 600-luvulta jaa., jonka päissä on käärmeen muoto. Käärmeiden uskottiin olevan kuolemattomia sen vuoksi, että ne luovat nahkansa uudelleen. Käärme ilmensi koruissa menestystä, ja käärmesormuksen sanotaan kuvaavan voimaa ja pelottomuutta.

Tällöin voin kuvitella, että kyseinen sormus on näillä perusteilla merkittävä monille sen omistajille, koska elämässä tulee tilanteita, jotka kysyvät voimaa ja pelottomuutta. Itselleni nahanluonti ilmiönä tuo metaforistisia oivalluksia, ja asiaa voi miettiä jopa teologisesta perspektiivistä. Jos kerran käärmeiden uskotaan olevan kuolemattomia nahanluomisen taidon takia, niin myös sielun ylösnousemuksessa on jotain tähän viittaavaa. Kuoltuaan ihmisen kuori jää hautaan, mutta sielu jatkaa matkaansa tuonpuoleisuuteen.

teen. Voisin tämän puolesta kuvitella, miksi sormus voisi olla myös kristityksi itsensä tunnustavalle merkittävä, vaikka suhtautuminen siihen saattaakin olla ymmärrettävästi ristiriitaista.

Historian aikana negatiivinen suhtautuminen on vaikuttanut käärmeisiin niinkin vihamielisesti, että niitä on tapettu silloinkin, kun ne eivät olleet kenellekään uhaksi. Vanhan uskomuksen mukaan sai seitsemän syntiä anteeksi, kun on tappanut käärmeen. On kuitenkin muistettava, että myös käärmeet ovat osa ekosysteemin monimutkaista arvoitusta, ja käärmeiden järjestelmällinen kitkeminen voi olla luonnolle haitallista. Sen lisäksi osa käärmeistä, kuten rantakäärme, ei ole vaarallisia. Näiden käytännön esimerkkien nojalla voi pohtia, onko Saatanalla ja käärmeellä sittenkään niin suoraa korrelaatiota. On järkevämpää ajatella, että Saatanana ottaisi käärmeen muodon, kuin käärme Saatanan muodon.

Ovathan käärmeetkin osa luomakuntaa, eikä Nooan perhe muistaakseni jättänyt käärmeitä vedenpaisumukseen hukkumaan.

Tässä numerossa on paljon kirjoituksia, joissa käsitellään seksuaalisuutta. Kyseinen teema jakaa ihmisten mielipiteitä räikeästi, ja sama juttu on myös sormukseni kannalla. Väitän kuitenkin, että lähes kaikkiin olemassa oleviin asioihin liittyy joitakin ennakkoluuloja. Tämän kirjoituksen tarkoituksena ei ole olla ikään kuin korumainos, jossa vedotaan hankkimaan tuote. Lopulta se on jokaisen vastuulla, mitä koruja, tatuointeja, vaatteita tai mitä ikinä vaan kukin haluaa kantaa mukanaan. Mielestäni sellainen tyyli on kutkuttavaa, jos niiden kuvainnollinen käyttö on perusteltu mielenkuvituksellisesti.

Teksti: Matias Kontulainen

“Minä olen Herran palvelijatar.”

Tässä juttusarjassa tarkastellaan seksiä, seksuaalisuutta ja sen lieveilmiöitä teologian opiskelijoiden linssien läpi.

Erilaiset valtavirrasta poikkeavat seksuaaliset taipumukset, eli kinkit tai fetissit, ovat ei-niin-poikkeava osa seksuaalista itseilmaisua. Valta-asetelmat, raha, vaipat, tietyt ruumiinosat, ikä tai kuristaminen voivat olla esimerkiksi tällaisia asioita, jotka luovat pohjan monien ihmisten seksuaalisuudelle. Millä tavoin seksuaalisuuden vapaa itseilmaisuus vastaa samoihin tarpeisiin kuin hengellisyiden harjoittaminen? Millaisissa tilanteissa piiskaaminen ja pyhän kokemus kohtaavat? Tätä selvittääksemme haastatelimme kahta teologia, kristittyjä ja kinkyjä, Einaria ja Johannaa.

Johanna ja Einari elävät avoimessa polyamorisessa suhteessa. Johanna on sadomasokisti ja little. Einari määrittelee itsensä “kinksterlutkaksi” ja sadomasokismin lisäksi luokittelee itsensä femmedaddyksi. Einari aloitti kinkyilyn lähes kaksi vuotta sitten ja kokee edelleen olevansa jonkinlaisessa kokeiluvaiheessa.

Molemmat harrastavat myös sidontaa ja toimivat aktiivisesti mukana Helsingin Akateemisissa Kinkyissä ja kuvailevatkin olevansa “järjestökinkyjä”. Tämä tarkoittaa myös siis sitä, että he eivät toteuta fetissejään ainoastaan privaalisti.

Itse pariskunta määrittelee eroavaisuutensa niin, että siinä missä Johanna haluaa kategorian, johon voi itsensä sijoittaa, ei Einari viihdy laatikoissa tai halua määritellä itseään mihinkään.

Johanna ja Einari kinkyilevät sekä yhdessä että erikseen, ja alusta asti on ollut selvää, että he voivat leikkiä ja tehdä asioita myös muiden kanssa. Kuitenkin on asioita, “omia juttuja”, joita pari tekee käytännössä vain toistensa kanssa, kuten esimerkiksi “cage-giver-little”.

”Kink ei aina näytä siltä, mihin olemme tottuneet esimerkiksi pornokuvastossa. Se näyttää siltä, miltä osallistujat haluavat sen näyttävän. .”

Mitä hyviä asioita koette fetissienne harjoittamisen tuovan elämääne?

Johanna: Olen kinkypiirien kautta tavannut huikeita tyyppejä laajasti eri elämän alueilta. Kinkyily on myös itseilmaisun kanava ja suhtaudun siinä moniin asioihin harrastuksena. Samalla tavalla kuin muissa harrastuksissa, tässä on merkityksellistä kokemus siitä että kehittyty tekemässään. Esimerkiksi se, että opin kuu-kausi kuukaudelta sitomaan paremmin, tuntuu hyvältä. Einari: Olen oppinut kuuntelemaan itseäni. BDSM-sessiossa kommunikaatio on ehdottomasti kaikkein tärkeintä. Olen myös oppinut tunnistamaan ja erottamaan asioita itsessäni ja myös sanomaan ne tunteet ääneen.

Miten kuvailisitte omaa uskonnollisuuttanne?

J: Uskonto, uskonnollisuus ja hengellisyys ovat mulle elämää ohjaavia elementtejä, ikäänkuin linssi, jonka kautta katsoo kaikkea. Se, minkälaista se on missäkin elämänvaiheessa saattaa vaihdella

ja joskus on kausia, jolloin eri asiat ovat tärkeitä omalle uskonnollisuudelle. Se on jatkuvasti muuttuva, mutta olemassa oleva rakenne.

E: Uskonto täyttää tilan, jota oikeastaan mikään muu asia ei voi täyttää ja on ikäänkuin jatkuvaa taustasäteilyä.

J: Teologina hengellisyyttä käsitellessä ei voi ohittaa aihetta kutsumus. Kutsumus hengelliseen työhön on asia, jonka kanssa olen paininut ja jopa kyseenalaistanut sen, onko hengellinen työ se paikka mihin minua ohjataan.

Olen kerta toisensa jälkeen joutunut kohtaamaan toksisia työyhteisöjä seurakunnissa ja se on saanut kyseenalaistamaan sen, että onko minut rakennettu sellaiseksi, että jaksan sitä. Elämäntapani ja preesensini maailmassa on epäkonventionaalinen ja se, että olen polyamorinen ei vastaa sitä tavanomaisuutta, jota usein kirkon työntekijöiden oletetaan huokuvan.

Olen monesti myös miettinyt tuttavien ja opiskelutovereita, jotka edustavat jotain marginaalista ihmisryhmää esimerkiksi omassa seksuaalisuudessaan. Esimerkiksi jos olet homoseksuaali, sinun kuitenkin pitää elää mahdollisimman “tavallista perhe-elämää”. En tiedä, mahtuuko kirkkoon työntekijöitä, jotka ovat kokonaisvaltaisesti epänormatiivisia.

E: Potentiaalia muutokseen kuitenkin on. Se, miten nopeasti se tapahtuu, on eri asia. En koe, että voisin tällä hetkellä työskennellä kirkolla sellaisena kuin olen. Erotan kuitenkin sen henkilökohtaisesta uskonnollisuudestani. Se, että multa viedään kirkko yhteisönä ei tarkoita sitä, että multa viedään henkilökohtainen usko pois.

J: Mua on lohduttanut ajatus siitä, että Jumala on luonut mut kokonaiseksi ihmiseksi ja on vaikea kuvitella, että Hän haluaisi minun tekevän Hänen työtään sillä tavalla, että joutuisin poistamaan jotain oleellista itsestäni. On kuitenkin kapeakatseista ajatella, että vain hengellinen työ on sitä, mihin koetaan hengellistä kutsumusta, joten jos näyttää siltä etten voi tehdä nykyisessä kirkossa töitä omana itsenäni, on yritettävä löytää tapa toteuttaa kutsu- mustani jossain muualla.

Millä tavalla uskonnollisuus ja fetissit kohtaavat elämässänne?

E: Uskonto ja seksuaalisuus täyttävät eri lokerot, eikä kummallakaan voi korvata toista. Kokemusmaailmallisesti niissä on kuitenkin jotain samaa. Molemmissa yhteisöissä on säännöt ja kulttuuri joita noudatetaan, ja mikä tuo täyttymystä niihin kuuluville ihmisille. Seksuaalisuuteni on samalla tavalla osa identiteettiä kuin uskonnollisuus. Ilman jompaa kumpaa kärsisin paljon.

J: Jos uskonnollisuutta ja hengellisyyttä tarkastelee ilmiöinä, niissä on löydettävissä paljon samankaltaisuutta. Luulen, että yksi selittävä tekijä on siinä, miten yhteisöistä tulee kulmakiviä omassa kokonaisidentiteetissä. Uskonnollisuus ja seksuaalisuus ovat kulmakiviä monen elämässä.

Voiko fetissien harjoittaminen olla epäeettistä tai syntistä?

J: On eri asia tarkastella ilmiöitä yksityisellä ja laajemmalla systeemisellä tasolla. Yksittäisen ihmisen toimia tai seksuaalisuutta ei voi tuomita, mikäli kaikki siihen liittyvät osapuolet ovat yhteisymmärryksessä ja halukkaita toimintaan. Laajemmin ajateltuna mikään elämän osa-alue ei kuitenkaan ole turvassa kriittiseltä katseelta.

On täysin hyväksyttävää tarkastella esimerkiksi sellaista ilmiötä, miksi meidän kulttuurisessa kentässä ja yleisessä ymmärryksessä

mies nähdään dominoivana osapuolena. On silti väärin mennä kritisoimaan yksittäistä paria, jos he näin toimivat.

Myös esimerkiksi rasistisia fetissejä tulee tarkastella. Esimerkiksi sitä, että miksi aasialaiset naiset nähdään usein submisiivisinä. Kulttuurisessa maastossa nähdään paljon tällaista kuvastoa ja sitä tuleekin kritisoida. Toisaalta voi olla pareja, joista toisen fetissi on aasialaiset naiset ja toinen nauttii suunnattomasti siitä että häntä kohdellaan objektina, niin that’s cool.

E: Yksilöiden välillä on mahdotonta muodostaa listaa fetisseistä, jotka eivät ole oikein. Laajempaa kuvaa sen sijaan tulee tarkastella esimerkiksi siinä, miten niitä vaikka käytetään jossain kuvastoissa.

En myöskään koe, että fetissin toteuttaminen olisi syntiä. Näen synnin pahantahtoisena toimintana. Esimerkiksi BDSM:ssä toisen satuttamisen motiivi ei ole pahantahtoinen. On Jumalan ja sun välinen asia, mikä sun omatunto on tässä tilanteessa.

”On täysin hyväksyttävää tarkastella esimerkiksi sellaista ilmiötä, miksi meidän kulttuurisessa kentässä ja yleisessä ymmärryksessä mies nähdään dominoivana osapuolena. On silti väärin mennä kritisoimaan yksittäistä paria, jos he näin toimivat.”

Haastattelun lopuksi kysyimme vielä, onko jotain, mitä Johanna ja Einari haluaisivat välittää eteenpäin lukijoille:

J: Kink ei aina näytä siltä, mihin olemme tottuneet esimerkiksi pornokuvastossa. Se näyttää siltä, miltä osallistujat haluavat sen näyttävän. Pitää myös muistaa, että samakink ei tarkoita, että olisi samat syyt toimia.

E: Kommunikaatio on kaikkein tärkein asia. Opettele sanoittamaan se, mitä haluat, ja mikä tuntuu hyvältä. Kommunikaatio, kommunikaatio, kommunikaatio.

J: Yhteisesti meillä on viesti kaikille: Opettele itsesi ja kumppaniesi takia sanomaan ei ja ottamaan vastaan se, jos joku sanoo, että mä en halua tätä enää. Meidän kulttuuri olisi paljon hedelmällisempi ja parempi, jos me opittais ottamaan vastaan se, että joku sanoo meille ei.

E: Ja liittykää Häkkiin, jos kiinnostaa! Toimintaan pääsee mukaan helposti ja turvallisesti!

Toisinaan on hyvä suunnata katse siihen, miksi me elämme yhteiskunnassa, jossa seksuaalisesti tavalla tai toisella poikkeavat ihmiset kokevat, etteivät ole tervetulleita työskentelemään tai palvelemaan seurakuntaan. Mitkä ovat ne kulttuuriset tekijät, jotka ajavat eettisesti harmittoman itsensä toteuttamisen systeemitasaisen syrjinnän motiiviksi? Olisi hienoa, jos seksuaalisuuden moninaisuus kaikessa runsaudessaan voitaisiin teologisissakin piireissä nähdä sinä rikkautena, mitä se tosielämässäkin on. Haastateltavien nimet on muutettu henkilöiden yksityisyyden suojaamiseksi. Jutussa käytetyt termit löydät selitettynä Häkki ry:n aakkosellisesta sanastosta.

<https://www.akateemisetkinkyt.fi/tietoa-bdsmsta/kinkysa-nastoa/>

Teksti: Susanna Ranta & Enja Seppänen

Mitä uskot vapaasta tahdosta ja miksi?

Johdanto

Mitä vapaalla tahdolla tarkoitetaan? Miten ihmisiin vaikuttaase, mitä he vapaasta tahdosta uskovat? Millaisia tulkintoja filosofisessa keskustelussa on annettu vapaan tahdon ja todellisuuden säännönmukaisuuden välisestä jännitteestä? Mitä merkitystä tällä kaikella on maailmankuvamme, etiikkamme ja ihmiskäsityksemme kannalta?

Näihin ja moniin muihin kysymyksiin pyrkii vastaamaan kolme-sataasivuinen teos *Vapaan tahdon filosofia* (Caudeamus, 2018). Se on Helsingin yliopiston akatemiaturkijan, uskonnon-filosofian dosentti **Aku Visalan** yleisteos vapaan tahdon ympärillä käydystä modernista filosofisesta keskustelusta. Kirjan tarkoitus on osoittaa, että kysymys vapaasta tahdosta ei ole vain filosofinen ongelma, vaan sillä on iso merkitys arkielämällemme.

Teos on kirjoitettu keskivertoihmisen ymmärtämällä kielellä, vaikkei sitä olekaan liiaksi ryyditetty pedagogisesti mukavilla visuaalisilla elementeillä. Vastaavaa yleiskatsausta ei aiemmin ole ollut saatavilla suomeksi. Suomen kielestä on myös tähän asti puuttunut monia aiheen käsittelyyn tarvittavia termejä ja käsitteitä, joille kirjailija onkin joutunut keksimään suomenkielisiä vastineita.

Laajemmin teoksen ajankohtaisuus liittyy mielestäni ennen kaikkea tieteenfilosofian ja uskonnon nykytilaan.

Tieteenfilosofisesti kirja tuo vastapainoa tahdonvapauden torjuvalle, mekanistiselle käsitykselle ihmisestä. Moni on saattanut esimerkiksi törmätä hämmentäviin tutkimuksiin, joissa ihmisen aivokuorelta voidaan mitata toimintaa edeltäviä jännitemuutoksia jo ennen, kuin koehenkilö kertoo tehneensä tietoisen toimintapäätöksen. Teos auttaa hahmottamaan, mitä tällaisista tutkimustuloksista voidaan päätellä ja mitä ei.

Uskonnollisesti elämme aikaa, jossa korostuu kognitiivisten kykyjen käyttäminen uskonnon harjoittamiseen. Puhumme henkilökohtaisesta jumala suhteesta, sisäisistä uskonratkaisuista ja henkisyydestä, jossa korostuu yksilön toimijuus. Tällöin väistämättä korostuu kysymys tahdosta ja sen mahdollisesta vapaudesta.

Pelikentästä

Kirjan alkupuolella Visala maalaa pelikentän, jolla vapaasta tahdosta filosofiassa mitellään. Lukija joutuu heti vastatusten visaisen ongelman kanssa: Kun kerran tieteen havainnoima todellisuus vaikuttaa hyvin deterministiseltä – eli syy-seuraussuhteita säännönmukaisesti noudattavalta – ja ihminen aivoinen on osa tätä todellisuutta, miten ihmisellä voisi olla minkäänlaista tahdonvapautta?

Väliä on myös sillä, mitä oikeastaan haluamme tietää. Visala hahmottelee nelijaon, jonka puitteissa lukija voi puntaroida kiinnostuksenkohteitaan. Voimme kysyä ensinnäkin, onko tahdonvapaus tärkeä tai haluamisen arvoinen? Toiseksi, mitä tahdonvapaudella tarkoitetaan? Kolmanneksi, onko tahdonvapaus yhteensopiva determinismin kanssa? Neljänneksi, onko meillä vaapaata tahtoa?

”**Tekeehän jokainen meistä jatkuvasti päätelmiä siitä, mistä voimme syyttää kaveriamme ja millä perusteella.**”

Ensimmäistä kysymystä lukija joutuu pohtimaan muun muassa tutkimustulosten ääressä, jotka viittaavat tahdonvapauden kiistämisen johtavan antisosiaaliseen käyttäytymiseen ja elämän merkityksellisyyden heikentymiseen. Toinen kysymys puolestaan on paljon monimutkaisempi, kuin voisi olettaa. Teos esimerkiksi haastaa pohtimaan, olisiko toimivampaa puhua tahdonvapauden sijaan siitä, mitkä teot ovat vapaita? Entä mitä ehtoja teon pitäisi täyttää ollakseen vapaa?

Kirja esittelee ensinnäkin *kontrolliehdon*, jossa ihmisen tulee voida kontrolloida tekoaan tai tekemättä jättämistään. Voimme asettaa myös *tahdon laatua* koskevan ehdon: ihmisen tahdon pitää voida suuntautua tekoon, jotta teko voisi olla vapaa. Lisäksi voisimme käyttää *tiedollista ehtoa*: ihmisellä pitää olla tieto omas- ta teostaan sekä teon odotetuista seurauksista. Näillä näkökohdilla on merkitystä paitsi rikosoikeudellisesti, myös ihmisten välisessä toiminnassa. Tekeehän jokainen meistä jatkuvasti päätelmiä siitä, mistä voimme syyttää kaveriamme ja millä perusteella.

Kolmas kysymys, eli kysymys tahdonvapauden ja determinismin yhteensopivuudesta kulkee kantavana temana läpi kirjan. Ensinnäkin lukijalle esitellään *inkompatibilismi*, jonka mukaan vapaa tahto ja determinismi eivät ole yhteensopivia. Tämä voi tarkoittaa *libertarismia* eli näkemystä, jonka mukaan ihmisellä on vapaa tahto, eikä todellisuus ole pohjimmiltaan deterministinen. Se voi tarkoittaa myös *skeptisismiä*, jossa torjutaan tahdonvapaus ja nähdään todellisuus deterministisenä. Vaihtoehtoinen näkemys yhteensopivuudesta on puolestaan *kompatibilismi*, jossa tunnustetaan vapaan tahdon olemassaolo, mutta voidaan tunnus- taata myös todellisuuden mahdollinen deterministisyys.

Käsitteistä

Jotta voimme puhua asioista, tarvitsemme käsitteitä. Niitä teos tarjoaa runsaasti, mutta kirjoittaja on myös käyttänyt mahdollisuuksien mukaan suomenkielisiä vastineita filosofisille termeille. Kirjassa puhutaan esimerkiksi “toimijuudesta”, ei “agenttiudesta”.

Opetettavat käsitteet ovat usein kytköksissä arkielämään. Tämä heijastaa kirjan taipumusta käyttää arkielämään rinnastettavia, muun muassa elokuvista poimittuja tai kirjaa varten sommiteltuja esimerkkejä filosofisten ja eettisten ongelmien havainnollistamisessa. Kirjoittajalle tuntuu olevan tärkeää, että lukija pystyy yhdistämään lukemansa omaan kokemusmaailmaansa.

Esimerkki arkielämälle tärkeästä käsitteestä on *lähdekokemus*. Se tarkoittaa, että ihminen kokee olevansa omien tekojensa ja toimintojensa lähde; toisin sanoen syy-seurausketju ihmisen teolle ei ihmisen omasta näkökulmasta jatku enää häntä itseään pidemmälle. Usko siihen, että lähdekokemus vastaa todellisuutta, on kytköksissä libertaristiseen tahdonvapauskäsitukseen. Arkielämässä ihmisen moraalinen vastuu voidaankin usein perustella sillä, että ihminen on tekojensa lähde, ja näin ihmisen teot ilmaisevat jotain hänen moraalisesta luonteenlaadustaan. Tähän luonteenlaatuun voimme sitten kohdistaa *reaktiivisia asenteita*, kuten ylistystä tai paheksuntaa.

Kirjan esittelemä lähdekokemus on itse asiassa varsin perustavanlaatuinen käsite, joka pitää meitä kiinni todellisuudessa. Ajattele, millaista olisi, jos sinulla ei olisi lähdekokemusta omista teoistasi? Nostaisit kätesi ylös, etkä kokisi, että olet tehnyt päätöksen tehdä niin? Näin todella voi olla psykiatristen sairauksien, uskonnollisten kokemusten ja hypnoosin yhteydessä, mutta virheellisiä lähdekokemuksia voidaan myös tuottaa tietyissä koeasetelmissa. Moni meistä myös tunnistaa elämässään tilanteita, joissa ihmettelemme omaa reagointiamme ja käytöstämme sanoen “En ymmärrä, miksi reagoin tai tein näin”. Näin kirjan käsittelemät kysymykset linkittyvät tapahtumiin, joita todella voimme elämässämme kohdata.

Intuiiivisista käsityksistä

Visala esittelee teoksessaan kokonaisen kokeellisen filosofian ja psykologian tutkimushaaran, joka pyrkii selvittämään, miten tavallinen ihminen intuitiivisesti ajattelee vastuusta, vapaudesta ja niiden suhteesta maailman mahdolliseen deterministisyyteen.

Esimerkiksi voimme ottaa ajattelun, jossa meitä koskettavien tapahtumien ei uskota johtuvan väistämättömyydestä tai sattumas- ta. Sen sijaan voimme vaikkapa ajatella, että kaikki tapahtuu jo- tain tarkoitusta varten. Ihminen voi myös parahtaa: “Miksi juuri minä! Mitä olen tehnyt ansaitakseni tämän!” Tällöin todellisuuden takana nähdään toimijoita ja voimia, kuten kohtalo, tarkoi- tus, jumalat, karma tai henget, jotka puuttuvat todellisuuden ta- pahtumiin. Havainnoimamme todellisuus voi sitten antaa vihjeitä näiden toimijoiden tai voimien tarkoituksista.

Käytännössä ihmisen todellisuuskäsitys muodostuu usein kes- kenään jännitteellisistä elementeistä. On mahdollista, että ihmi- nen yhtäältä tunnustaa luonnonlakien deterministisyyden, mutta

toisaalta uskoo luonnonlakeihin puuttuviin yliluonnollisiin toi- mijoihin. Sama ihminen voi palata deterministiseen ajatteluun uskomalla, ettei hän voi paeta määrättyä kohtaloaan, mutta kui- tenkin ajatella, etteivät hänen tekonsa ole enempää jumalien kuin luonnonlakienkaan määräämiä, vaan perustuvat hänen vapaa- seen tahtoonsa.

Visala toteaakin osuvasti sivulla 83: *“Ei ole mitään takeita siitä, että ihmisten arkikäsitukset muodostaisivat ristiriidattoman ko- konaisuuden. Ehkä ihmisillä on intuiioita, jotka ovat ristiriidas- sa keskenään”*. Koska tahdonvapautta koskeva filosofia joutuu myös osittain vetoamaan arki-intuitioon, onnistuu kukin argu- mentaatio tavoittamaan *“vain tietyt arkiajattelun piirteet ja jäätää toiset ulkopuolelle, mikä puolestaan jättää vastapuolelle tilaa muodostaa kilpailevan teoriansa”* (s. 89).

Kirjan pohjalta lukijalle välittyy kuitenkin käsitys siitä, että taval- listen ihmisten intuitio kallistuu libertarismin puolelle. Tämä ei ole yllättävää, sillä libertarismin vahvin versio on käsitys ihmises- tä ei-materiaalisena sieluna, joka on *“periaatteessa riippumaton luonnon, ruumiin ja aivojen mekanismeista”* (s. 97). Tällainen tulokulma on perinteisesti ollut esimerkiksi kristinuskon ihmis- käsityksen keskiössä.

Polttoainetta eettiselle ajattelulle

Vapaan tahdon filosofian eräs ansio on sen kyky varustaa lukija käsitteillä ja ajattelumalleilla, joiden avulla voi opetella tulkitse- maan todellisuutta moraalisen vastuun näkökulmasta. Näin teos havainnollistaa, miten analyttisyys palvelee ihmisen eettistä ke- hitystä.

Esimerkki tällaisesta aivojumpasta on *syyksilukemisen* ja *tilivel- vollisuuden* erottelu. Lukija johdatetaan esimerkkien avulla to- teamaan, että on monia tilanteita, joissa teko voidaan lukea jon- kun henkilön teoksi (syyksilukeminen), mutta tästä ei silti seuraa se, että olisi moraalisesti oikein vaatia ihmistä teostaan tilille (ti- livelvollisuus). Visala käyttää esimerkkinä tilannetta, jossa ihmi- nen kätäytyy perhetragedian vuoksi työkeästi työpaikallaan. In- himillisistä syistä voitaisiin arvioida, että näissä olosuhteissa ih- misen kyky käyttää tahdonvapauttaan on rajallinen, eikä häntä siksi välttämättä vaadita teoistaan tilille. Teon antaminen seu- rauksitta anteeksi ei kuitenkaan tarkoita samaa kuin teon hyväk- syminen.

Syvällisemmin näihin kysymyksiin perehdytään erilaisissa *mani- pulaatioargumenteissa*. Esimerkiksi sivuilla 105 ja 106 käydään läpi yhdysvaltalaisfilosofi **Derk Pereboomin** hahmottelemia ta- rinoita, joiden äärellä lukija joutuu kysymään, kuinka vapaa tari- nan toimija on ja missä määrin lukija pitäisi häntä tekojensa läh- teenä.

Tarinoissa kuvataan rikos, mutta tarinan versiosta riippuen ri- koksente kijään on kohdistettu eriasteista manipulaatiota, kuten aivopesua. Näiden pohjalta kirjassa käydään keskustelua siitä, missä olosuhteissa voimme tulkita ihmisen tahdonvapauden ja vastuun pienenevän tai katoavan. Kukapa meistä ei olisi törmän- nyt esimerkiksi klassiseen masennuspotilaiden syyllistämiseen tyylillä “miksi et vain ota itseäsi niskasta kiinni ja mene töihin?” Ehkä moni epäoikeudenmukainen syytös olisi vältetty, jos *Va- paan tahdon filosofia* olisi luettu.

Henkilökohtaisen eettisen ajattelun lisäksi kirja tarjoaa mahdol- lisuuden syventää oikeustieteellisen etiikan ymmärtämystä. Suo- messa ja muissa Pohjoismaissa suositaan nykyään rehabilitoivaa eli rikollisen kuntouttamiseen pyrkivää rangaistuskäytäntöä, joka ei painota rangaistuksen ansaittavuutta. Tässä on selkeä ero Yhdysvalloista tuttuun retributiiviseen eli rangaistuksen ansait- tavuutta painottavaan oikeuskäytäntöön. Aihe nousee jatkuvasti esille poliittisissa puheenvuoroissa, joissa vaaditaan rikollisten ankarampaa rankaisemista. Samaa on pohtinut esimerkiksi C. S.

Lewis kuuluisassa esseessään *The Humanitarian Theory of Punishment* (1953).

Aivotutkimuksen haaste

Kun ihminen valitsee tietyn ammatin, voimme kysyä, millä ehdoilla voimme sanoa tätä valintaa vapaaksi. Asetammeko kenties *itsensä toteuttamisen ehdon*, jonka mukaan valinta on vapaa, jos se heijastaa toimijan omia mieleniloja, aikomuksia ja päätöksiä? Vai asetammeko myös *tietoisen itsehallinnan ehdon*, jonka mukaan henkilön täytyy kyetä arvioimaan sitä, miten hänen halunsa ja päämääränsä ovat syntyneet? Näitä ja muita ehtoja kirja käsittelee kattavasti, haastaen samalla lukijan kysymään itseltään: kuinka paljon voinkaan tietää siitä, mistä haluni, pyrkimykseni ja näennäisen vapaat valintani ovat peräisin?

Tähän kysymykseen on viime vuosikymmeninä tullut runsaasti uutta tutkimustietoa neurotieteistä, kognitiotieteestä ja psykologiasta. Kun selitetään ihmisen toimintaa, pystytään lisääntyvässä määrin osoittamaan geeniperimän, epigeneettisen säätelyn, ympäristön vaikutusten, tilannetekijöiden sekä biokemiallisten ja kognitiivisten prosessien vaikutukset ihmisen käyttäytymiseen ja päätöksentekoon.

Monet näistä prosesseista ja vaikuttimista ovat tiedostamattomia, ja ihmisen tietoisuuteen päätyy korkeintaan prosessin lopputulos – jos sekään. Tämän perusteella on mahdollista muodostaa kirjassa niin ikään esitelty skeptisistinen – eli vapaan tahdon torjuva ja sitä mahdottomana pitävä – käsitys *neurobiologisesta determinismistä*. Tällöin ihmisen minuus lähdekokemuksineen ja vapaine tahtoineen tulkitaan illuusioksi.

Visala antaa kuitenkin kompatibilismia puolustaessaan runsaasti tieteenfilosofista opastusta aivotutkimuksen rajallisuuden ymmärtämiseen. Siispä seuraavan kerran, kun tiedeuutisessa kerrotaan aivojen tiedostamattomien prosessien vaikutuksista ihmisen päätöksentekoon, ei tämän kirjan lukija joudu hämmennyksiin. On olemassa toimivia tapoja sovittaa tieteen tuloksia yhteen sekä kompatibilismin että libertarismin kanssa.

Maailmankuvaa rakentamassa

Monet kirjassa esitetyt näkökulmat herättävät väistämättä mielenlyhtymiä uskonnollisiin kertomuksiin ja ihmiskäsityksiin.

Miten esimerkiksi Jumalan kaikkivaltius pitäisi tulkita suhteessa ihmisen mahdolliseen tahdonvapauteen? Onko vain Jumalalla todella vapaa tahto? Kuinka suuri tahdonvapaus ihmisellä oli ennen tai jälkeen syntiinlankeemuksen, ja miksi? Entä riippuuko ihmisen tahdonvapaus siitä, onko kyse pelastukseen liittyvistä vai siihen liittymättömistä päätöksistä?

Nämä ja monet muut kysymykset nousevat pintaan yhtä lailla lu-kiessa *Vapaan tahdon filosofiaa* kuin *Raamattuakin*. Ei ole yh-dentekevää, mitä uskomme ihmisen vapaasta ratkaisuvallasta elä-män isoimmissa uskonnollisissa päätöksissä, tai mitä uskomme ihmisen kognitiivisesta kyvystä tehdä hyviä tekoja.

Mitä jos ihminen vaikkapa kokee, ettei pysty täyttämään uskon-yhteisön asettamia edellytyksiä uskomisen ja tekojen suhteen? Tällöin olisi hyvä olla perillä esimerkiksi sivulla 263 esitellystä ilmiöstä, jossa ihmisen liiallinen rasittaminen vaikeilla, itsesää-telyä edellyttävillä vaatimuksilla johtaa heikentyneeseen kykyyn tehdä fiksua valintoja rasituksen jälkeen. Näin uskon-yhteisön jäseniin kohdistetut vaatimukset voivat suoraan *aiheuttaa* sitä, että yhteisön jäsenet tekevät kokonaisuutta ajatellen huonompia päätöksiä.

Maailmankuvaansa rakentavalle lukijalle välittyy Visalan teok-sesta kuitenkin myös hämmentävä vaikutelma, sillä sen esittelemät älykkäät ja oppineet filosofit ja tietentekijät päätyvät täysin erilaisiin tahdonvapauskäsityksiin. Hiukan avoimeksi jää, millai-

set ihmiskäsitykset, maailmankuvat, todellisuuskäsitykset ja me-tafyysiset uskomukset lopulta selittävät tätä hajontaa. Miten eri filosofien premissit eli perustelun pohjana käytettävät, totena pi-detyt uskomukset syvimmiltään eroavat toisistaan?

Olisi myös ollut kiinnostavaa, mikäli teos olisi vielä enemmän opastanut koko tahdonvapauskeskustelun kriittiseen arviointiin ja olennaisten näkökulmien tunnistamiseen. Visala kylläkin pe-räänkuuluttaa keskustelun vastuullisuutta huomauttaessaan kir-jan johdannossa, että tahdonvapauskeskustelulla voi olla todel-lisia vaikutuksia ihmisten toimintatapoihin. Lukijalle saattaa silti syntyä tilanne, jossa hänellä on käsissään paljon vakaumuksel-leen ja maailmankuvalleen tärkeää materiaalia, mutta ei tarpeeksi keinoja sen arviointiin.

Hämmennyksen vastapainoksi kirja tarjoilee myös aihetta hy-myn sekä hassunhauskojen kertomustensa että joidenkin esitel-tyjen näkemysten muodossa. Esimerkiksi monilla kirjassa seik-kailevilla filosofeilla tuntuu olevan kova tarve löytää perusteluja toiminnoille, jotka ovat jo olemassa. Tällaisia ovat esimerkiksi moraali, arvonnanto, vastuu, rankaiseminen ja yleensä se, millä perusteella jotain pidetään “hyvänä”. Joskus näiden perustele-minen saa jo älyllisen akrobatian muotoja, kuten yhdysvaltalaisen filosofin **Saul Smilanskyn** lausahduksessa: *“[Ihmisten] pitäisi aktiivisesti kuvitella, että ihmisillä on vapaa tahto, sekä elää ikään kuin he itse olisivat vapaita”* (s. 194).

Ihmisenä kasvamisen pitkä oppimäärä

Ilman koulimista ja kieltäymysten harjoittelua ihmisen käytös voi villiintyä automaattisten kognitiivisten prosessien ajamana kohti kaoottista luonnontilaa. Visala esitteleekin kirjan loppupuolella näkemystä tahdonvapaudesta hyveenä, jota voi kehittää. Tätä ha-vainnollistetaan psykologi **Jonathan Haidtin** metaforalla ele-fantin selässä istuvasta ratsastajasta.

Aivoissamme tapahtuva tiedostamaton, automaattinen proses-sointi on elefanti, ja minuutemme on ratsastaja. Joidenkin ih-misten elefanti sekoilee ympärinsä, ja ratsastaja lähinnä pitää kiinni selitellen ja rationalisoiden elefantin tekemisiä ja etsien niille oikeutuksia eli legitimaatioita.

”**K**uinka paljon voinkaan tietää siitä, mistä haluni, pyrkimykseni ja näennäisen vapaat valintani ovat peräisin?”

Visala tulkitsee kuitenkin optimistisesti ihmisen mahdollisuutta rakentaa integroitunutta yhteistoimintaa elefantin kanssa. Hyvin koulutettua elefanttia voi ohjailla, ja ratsastajalla on jopa jotain käsitystä siitä, mitä elefanti aikoo ja miksi. Se, mitä uskomme vapaasta tahdosta ja miten sitä kehitämme, vaikuttaa siis Visalan mukaan siihen, millainen vapaa tahto meille muodostuu.

Vapaan tahdon filosofia tekee onnistuneesti sen, mitä lupaakin. Itsensä kehittämisestä kiinnostuncelle lukijalle se antaa kannus-timen panostaa tahdonvapauden mahdollistavien psykologisten rakenteiden kehittämiseen itsessään. Moraalifilosofista ymmär-rystä etsivä lukija löytää tietopankin ajankohtaisista tahdonva-pausteorioista ja niiden eettisistä seurauksista. Tieteenfiloso-fiasta kiinnostunut saa apua tieteellisen tutkimuksen tulkitsemi-seen, ja uskonnosta kiinnostunut puolestaan tärkeää materiaalia maailmankuvansa syventämiseen.

Paikoitellen hiukan raskassoutuisen teoksen läpikahlaamiseen voi olla syytä varustautua kynällä ja paperilla, mutta pieneen vai-vannäköön valmis lukija palkitaan monipuolisella näkökulmalla omaan ihmisyyteensä.

Teksti: Mikael Elmolhoda

Kirja-arvio: Koirapuisto

Mitä olisit valmis myymään paremman elämän puolesta? Autosi, ehkä asuntosi? Lähtisivätkö viimeisenä perhekalleudet, rahalli-sesti mutta etenkin tunteellisesti arvokkaat materian palasesi? Mutta jos ei ole materiaa, jota myydä - siinä epätoivossa myös syntymättömät jälkeläisesi voisivat olla kaupan. Tätä raadollista todellisuutta käsittelee **Sofi Oksasen** romaani **Koirapuisto**, joka avautuu Oksasen repertuaarissa uudella maaperällä, Ukrainassa. Ukrainassa, jossa kommunistisen yhteiskunnan jäl-kimainingeissa miehet tukehtuvat hiilipölyyn, ja naisten arvo ra-joittuu siihen, mitä heidän ruumiistaan saa irti – kirjaimellisesti.

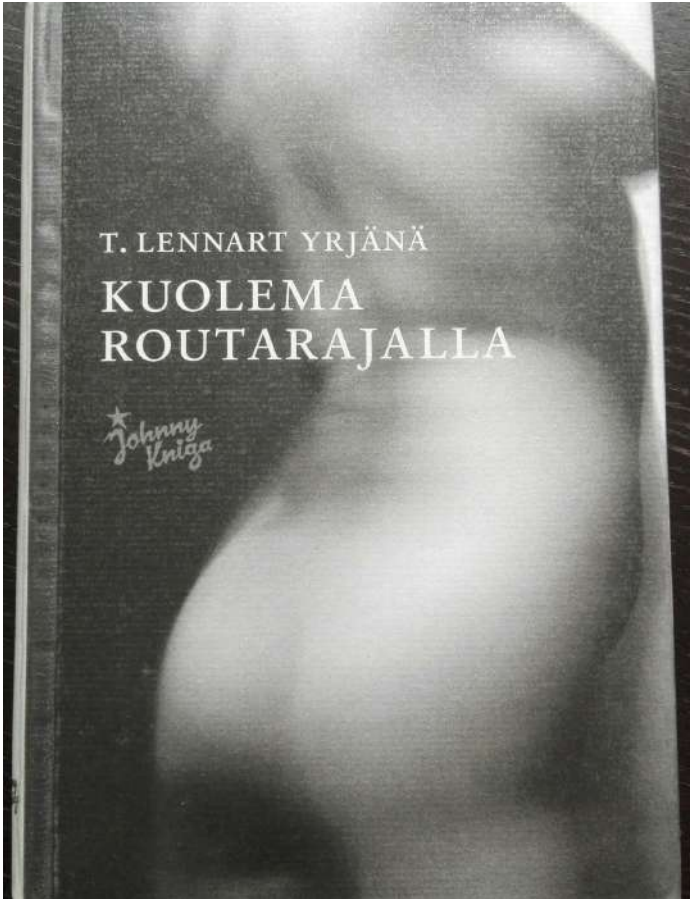
Tarinan kertoja on epäonnistuneen mallinuran kotiin ajama Olenka, joka päätyy sattumalta myymään munasolujaan rahasta. Olenkan sydämen kovettuessa hän kipeää alan hierarkiaa kyn-sin ja hampain ylöspäin, kunnes päätyy itse kauppaamaan muita tyttöjä. Hän ottaa omien tarkoituseriensä vuoksi suojatikseen vuosien takaisen perhetutun Darian, aavistamatta tämän aiheut-tavan tapahtumaketjun, jonka vuoksi he ovat molemmat jatku-vasti hengenvaarassa.

Yllättävää kyllä, Oksanen ei kuvaile naisten sisäisiä, luovu-tusprosessin aikaisia kokemuksia paljoakaan. Tunteiden tarkka kuvailu olisi helpohko tapa nykiä lukijan sydänjuuria, mutta teoksessa luotetaan naisten kovien kohtaloiden valottavan pro-sessin tuhoavaa vaikutusta tarpeeksi. Tätä korostaa juonen ajal-linen asettelu: tarinan nykyhetki on se halveksuntaa herättävä rappion ja pelon tila, jossa sekä Olenka että Daria elävät seura-ten salaa koirapuiston onnellisia ihmisiä.

Jättihitin kirjoittaminen on kaksiteräinen miekka. Oksanen rä-jäytti pankin vuonna 2008 **Puhdistus**-romaanillaan, ja onkin houkuttavaa verrata näitä teoksia keskenään. Sallittakoon tämä vertailu Oksaselle tyyppillisten aspektien – muun muassa kom-munismin jälkeisten yhteiskuntien käsittelyn, naispainottunei-suuden ja epälineaarisen kerronnan – lisäksi sen osalta, mikä on **Puhdistuksessa** kaikkein onnistuneinta, ja **Koirapuistossa** oi-keastaan kaikista heikoin lenkki: romanttinen rakkaus.

Epätoivoisen yksipuolisesta rakkaudesta kertova kerrostuma on olennainen osa **Puhdistuksen** raastavuutta. Vaikka kirjan asetelma – aikuinen asumassa samassa talossa siskonsa ja tämän miehen kanssa – on nykyihmiselle epätodennäköinen ja sinänsä vaikeasti samaistuttava, moni tunnistaa itsessään päähenkilö Aliiden tuskan aiheuttamat kokemukset yksinäisyydestä ja epä-

Lähimmäisenrakkauden mysteeri aavetalossa

Tässä kirjoituksessa pohditaan lähimmäisenrakkauden ongelmaa Taisto Lennart Yrjänän romaanin ”Kuolema routarajalla” avulla. Yrjänä oli näytelmäkirjoittaja, joka julkaisi ainoaksi jääneen romaaninsa vuonna 2009. Vuosikymmenten ajan hän on kirjoittanut näytelmiä, mutta romaanin hän julkaisi myöhemmällä iällään. Kerron aluksi juonen taustaa, mutten paljasta sitä liikaa sen varalta, jos joku ajattelee lukevansa tämän kirjan.

Simo Jaakola on päättänyt kunnostaa appivanhempiensä Talon ja kirjoittaa siellä näytelmää *Juudaksen evankeliumi*, jonka hän lupasi seurakunnan kirkkoherralle, ja jossa hän pyrkii selvittämään lähimmäisen rakkauden mysteeriä. Yhtäkkiä näytelmä kirjoittaa itse itseään, ja Talossa alkaa tapahtumaan kummia, kun Simo alkaa näkemään tuntemiaan henkilöitä menneisyydestä.

Hän tietää, etteivät harhakuvat ole aitoja, mutta silti hän lähtee leikkiin mukaan ja käy niiden kanssa vuoropuheluita. Hän uskoo näiden kautta löytävänsä vastauksen kysymyksiensä, jota hän näytelmän käsikirjoituksestaan etsii. Simo on entinen alkoholisti, joka näki näkyjä, mutta raitistumisen jälkeen hän kokee, että Talo on ottanut tehtäväkseen aiheuttaa aistiharhoja. Kuitenkin hänen menneisyytensäkin vaikuttaa hänen alttiuteensa harhoille.

Simo ei kuitenkaan ole tilanteesta yksinomaan mielissään. Muistot menneisyyden seksuaalisista kokemuksista heijastuvat elävinä hänen eiteensä, ja kirjassakin kuvaillaan näitä yksityiskohtaisesti. Pahin aistihahmo on entinen rakastaja Hilla, koska Simon vaimo Aino on saanut tietää miehensä pettäneen tätä Hillan kanssa. Hilla on myös hahmo, joka esiintyy Talossa useimmin Simolle. Simon perimmäinen dilemma on siinä, että hän rakastaa vaimoaan, muttei tunne himoa tätä kohtaan.

Aino ei ole kuitenkaan neuvoton asian suhteen. Hän ei jätä miestänsä, muttei myöskään päästä helpolla. Hän piikittelee Simoa, kun tämä lähtee kotoa, että mahtaakos hän lähteä Hillan luo lemmiskelemään. Tämän vuoksi Simo on päättänyt pohtia lähimmäisyyden kysymystä näytelmässään. Pariskunta käy tätä keskustelua räväkästi ja piikikkäästi.

Lähimmäisenrakkaudesta tulevat mieleen kultainen sääntö ja rakkauden kaksoiskäskey, jossa toisesta välittäminen on suhteessa itseensä. Asia edellyttää, että rakkaus on vastavuoroista, mutta Simon kohdalla ongelma liittyy siihen, että rakkauden ja himon suhteet eivät toteudu oikein Ainon ja Hillan kohdalla. Aino odottaa, että Simon rakastaminen on yksinkertaista, mutta Simosta tuntuu, ettei hän pysty toteuttamaan tätä odotusta. Asia vaikuttaa Ainon itsetuntoon huonolla tavalla, onhan oma seksuaalinen olemus asia, jonka varassa moni ihminen puntaroi itseään.

Asiasta tekee mielenkiintoisen se, että Simo ja Aino ovat vanha pari, ja monesti parien seksuaaliset tarpeet lieventyvät. Simon ja Ainon libidot ovat osittain tämän vuoksi erilaisia, mutta kirjassa käy ilmi, ettei Simo ole tuntenut himoa Ainoa kohtaan hyvin pitkään aikaan. Mutta asia on kaksipiippuinen: odottaako Aino enemmän hekumallisuutta, vai onko kyse pelkästään mustasukkaisuudesta?

Asiaa voidaan pohtia antiikin Kreikassa yleisessä käytössä olleen kuuden rakkauden lajin kautta ja pohtia, millaista rakkautta kirjan juonessa ilmenee. Jos mietitään Simon harhanäkyjä Talossa, niin kyse on selvästi eroksesta, sillä kyseessä ovat Simon eläväksi tulevat fantasiat. Simon kohdalla tällainen rakkaus on kuitenkin yksipuolista ainakin fyysisellä tasolla, mutta hänelle tällainenkin kokemus on eläväästä. Tällaista hekumallisuutta on kuvattu niin yksityiskohtaisesti, että voim kuvitella sen olevan joillekin lukijoille kiusallista.

Voiko lähimmäisenrakkaus olla sitä, että kunnioittaa toisen tarpeita, vaikka se tarkoittaisikin rakkauden jakamista muiden kesken? Minkä verran rakkautta pystyy antamaan ja vastaanottamaan? Jokainen ihminen on tässä suhteessa erilainen siitä huolimatta, että käsky rakastaa toista niin kuin itseä kuulostaa yksinkertaiselta ja määrittää ihmisten välistä käytäytymistä.

Näin korona-aikana kirjan juoni näyttäytyy elävästi sen vuoksi, koska kaikki kökkivät neljän seinän sisäpuolella joko yksin tai kämppisten kanssa. Tällöin ajatus voi lähteä pyörimään, ja joillain se voi kehkeytyä seksifantasioiden näkemisessä. Muistetaan kuitenkin olla yhteydessä lähimmäisiin, jotta olisimme tietoisia myös oikeiden ihmisten olemassaolosta!

Teksti: Matias Kontulainen

Netflixin Unorthodox on kasvukertomus ääriuskonnollisuuden kahleista vapautumisesta, mutta ennen kaikkea oman äänen löytämisestä

Yhdysvalloissa on tällä hetkellä noin 5 miljoonaa juutalaista. Näistä peräti 2 miljoonaa asuu New Yorkissa. Netflixin uusin alkuperäisminisarja Unorthodox sijoittuukin juuri New Yorkin Brooklynin, jossa hasidijuutalaisiin kuuluva Esther ’Esty’ Shapiro (Shira Haas) alkaa kysenalaiastamaan ympärillään toimivaa ääriuskonnollista kenttää. Järjestettyyn avioliittoon joutunut Esty karkaa ultraortodoksista perhettään, aviomiästään ja näiden tuomia velvollisuuksia moderniin Berliiniin unelmoiden pääsystä musiikkikonservatorioon.

Unorthodox perustuu Deborah Feldmanin omaelämäkerralliseen teokseen *Unorthodox: The Scandalous Rejection of My Hasidic Roots*. Minisarja jäljittelee Feldmanin omaa elämäntarinaa Brooklynissa yksityiskohtia myöten – sarja sijoittuu hasidismiin Satmar-lohkoon, käytössä olevana kielenä toimii pääosin jiddish ja kysymykset seksuaalisuudesta nousevat juutalaisnaisen velvollisuuksien keskiöön. Unorthodox onnistuu Feldmanin kokemuksien pohjalta muokkaamaan syväluotaavan, koskettavan ja ennen kaikkea aidon kuvauksen naisesta, joka yksinkertaisesti tahtoo oppia tuntemaan itsensä uskonnon muodostamien muurien ulkopuolella.

Sarjan keskiössä onkin juuri Estyn roolista vastaava nainen, Shira Haas, joka omalla herkkyydellään, yksinkertaisuudellaan ja tahdonvoimallaan kannattelee minisarjan selkärankaa. 24-vuotias israelilaisnäyttelijä onnistuu täyttämään ruudun tunnelatauksella jopa sanomatta mitään. Haasin näyttelijäsuorituksen ansiosta katsoja voi aistia, kuinka hymyillen hyvää sapattia toivottavan vaimon pinnan alla on apua huutava ja traumaisten vangiksi joutunut nuori nainen. Esty ei roolihahmona kuitenkaan jää vaan haavoittuneeksi enkeliksi, vaan naisen päästessä Berliiniin sädekehä alkaa ensimmäistä kertaa loistamaan. Päästessään alun epävarmuuden tuottaman ujouden yli Esty löytää itsensä

niin rannalta, baarista kuin ensimmäistä kertaa soittamassa pianoa miesten ollessa samassa tilassa. Haas tekee Estystä lähestyttävän ja uskottavan nuoren naisen, joka yrittää kansansa kärsimyksen lähteillä luoda omaa historiaansa.

Vaikka Unorthodox:ia voisi tulkita uskonnon vastaisena, ei minisarjan keskeinen sanoma ole tuomita New Yorkin yhteisön elämäntapaa. Tätä ilmentää myös se, ettei Estyn aviomiestä Yanky Shapiroa (Amit Rahav) esitetä kahlitsijana, joka silkkää pahuuttaan lähtee vaimonsa perään Berliiniin ja pyrkii tuomaan hänet takaisin vangiksi New Yorkiin. Katsoja pääsee kokemaan jopa sympatiaa miestä kohtaan, sillä elämä hasidiyhteisössä on ollut yksinkertaisesti ainoa tapa hänelle hahmottaa ympäröivää maailmaa.

Sarjan sanoma ei siis pyöri uskonnollisen tematiikan ympärillä korostaen ainoastaan ääriuskonnollisen liikkeen kahleista vapautumista. Unorthodox kertoo valinnan vapaudesta, itsemääräämisoikeudesta ja oman äänen löytämisestä. Etsyn hahmo symbolisoikin juuri kaikkea tätä. Seuratessa ultraortodoksisen juutalaisyhteisön arkea ja juhlaa sarja haastaa katsojaa ajattelemaan, missä määrin me kaikki itse toimimme ja käytäydymme tiettyjen sääntöjen ja normien mukaan silkan tottumuksen takia. Minisarjan ydin on kuitenkin kasvutarina oman identiteetin löytämisestä keskellä tunteamatonta maailmaa. Todellisuus, totuus ja Jumala ovat monimutkaisia konsepteja, joihin Unorthodox ei pyri edes ottamaan kantaa. Vastausta Jumalan olemassaoloon ei itse Estykään etsi – yhtä Google-hakukertaa lukuunottamatta.

Teksti: Iida Leinonen

Kuva: Netflix Media Center

TEOLOGINEN GOT TALENT

Tässä juttusarjassa esitellään rohkeita ja innovatiivisia teologian opiskelijoita, joilla on jokin siisti juttu meneillään. Tällä kertaa haastattelussa on teologian fuksi Anni Pokela, joka säveltää ja sanoittaa kappaleita sekä toimii Kasvoja-bändin keulakuvana. Sanavalmis Anni tekee myös feminististä Hei, me vouhotetaan-podcastia ystävänsä Runon kanssa. Kalliolaisessa kimppekämpässä korona-aikaa viettävä Anni kertoo meille tässä haastattelussa muun muassa keski-ikäisistä unelmistaan ja siitä, minkälaisia haasteita uskonnottomuus voi tuoda teologian opintoihin.

KUKA ON ANNI?

- Oon 19-vuotias ja täytän 20 tänä vuonna. Mä oon teologisessa tiedekunnassa varmaan nuorin henkilö tällä hetkellä. Oon ihan sellainen syntyperäinen helsinkiläinen. Valmistuin Sibelius-lukiosta ennen kun tulin tänne opiskelee. Mä olin 5-vuotias kun aloitin pianotunnit. Mä olin 9-vuotias kun aloin tekee omia biisejä. Mä olin meidän ala-asteen talent-kilpailussa ja esitin oman kappaleen. Se oli niiku mun debyytti.

MIKÄ TEKEE ANNISTA ANNIN?

- Mä oon semmonen innostuja. Mä innostun ja sit mä puhun mun käsillä, ja puhun vähän kovaa. Samanaikaisesti osaan olla sellanen haavoittuvainen tavallaan. Ja uppoutuva.

MILLAISIIN ASIOIHIN SULLA ON TAPANA UPPOUTUA?

- Melkeinpä mihin tahansa, mihin liittyy jollakin tasolla luova prosessi. Lukemiseen mun on paljon vaikeampi uppoutua samalla tavalla. Tai jonkin asian kuuntelemiseen. Ehkä se on jotenki sellanen narsistinen juttu, et pakko olla ite tekemässä jotain. Tykkään tehdä mun käsillä kaikkee. Mä oon sellane askartelija. Se on sellanen, joka on ollu mussa ihan lapsuudesta asti.

KERRO KASVOJA-YHTYEESTÄ?

- Meidän bändi lähti lukion bändinä. Mä tykkään ihan hirveest kyl esiintyä, niiku just yhdessä, ja esittää niitä mun biisejä.

MISTÄ SUN LYRIIKASTA OLET ENITEN YLPEÄ?

- Hmm. Mä en tiedä uskaltaaks sen sanoo, et niitä on muutama. Ne on kaikki sellasii, et mä en oo ollu jotenki tietonen siitä, et ne on tullu musta.

MISTÄ NE TULEE, JOSE ISUSTA?

- Lähinnä jostain alitajunnasta. Mä oon eka kirjottanu jonkun biisin tietämättä, et mistä se kertoo. Sitten ku se biisi, tai se teksti on ulkona musta, ni sit mä oon vasta ollu silleen et: “Vau, toltä musta tuntuu oikeesti!”. Mun kaverit kiusaa, kun mä puhun mun biiseistä. Ei ketään oikeesti kiinnosta. Kuulostaa kauheen kyyniseltä, mut jotenki mun mielestä on paljon siistimpää se, et ihmiset löytää omii merkityksii. Tää tuntuu jotenki semmoselta artisti-narsistimeiningiltä. Mut itsepähän kysyt!

KERRO LISÄÄ NARSISMISTA?

- Sehän on vaan itsepuolustusmekanismi. Jotenki tulee ihan hirveen itsekkeinen olo. Sitä vaan ammentaa itteensä. Niin hienoo ja arvokasta ku se onki ilmaista itseään, on tullu vastaan sellasia ihmisiä, jotka tekee musaa ja sit ne ei osaa puhuu mistään muusta. Aina ku avaa suunsa ni on sillee, et “nyt on tulos jotain ihan kreisii projektii, haluuskä mukaan?”. Et halua ainaki sillee suojautuu itsekkäistäkin syistä. Et jos joku näkis mut just sillee samalla tavalla.

”Jos ihmiset näkee mut sellasena ku oon, ja on sitä mieltä, et oon perseestä, ni sit mä varmaan oon perseestä ja pitää alkaa käyttäytyä paremmin.”

MILLAISENA SÄ HALUAISIT, ETTÄ IHMISET NÄKIS ANNIN?

- Tottakai mä toivon, et ihmiset näkee mut sellasena, ku oikeesti oon, koska sit voin ite vaikuttaa siihen. Jos ihmiset näkee mut sellasena ku oon, ja on sitä mieltä, et oon perseestä, ni sit mä varmaan oon perseestä, ja pitää alkaa käyttäytyä paremmin. Tottakai sillee luovana, kauniina, sympaattisena ja älykkäänä. Ja hitsi täydellisenä! Mut mä en usko, et siin on mitää ihmeellistä.

MITÄ TARKOITTA “MUKAVUUDENHALUISESTI SEIKKAILULLINEN”?

- Se on ehkä sitä, et mä oon tietysti, kuten useimmat ihmiset, lukenu jotain horoskooppeja ja jousimies aina kuvaillaan sellasena “reppureissaajana”. Ei siin oo mitää vikaa, mut mä oon huomannu, et mul on välil sellasii aika keski-ikäisiä unelmia.

”Mä oon tällee etuoikeutettuna heterona suomalaisnaisena vähemmistönä jossain – nimenomaan teologisessa.

MITÄ SUN KESKI-IKÄISET UNELMAT OVAT?

- Kaunis koti ja leveä sänky, jossa on molemmilla puolilla yöpöydät ja lukuvalot. Kyl mä haluan tehdä kaikkii seikkailuja. Mä saatan 25-vuotiaana yhtäkkiä haluta myydä kaikki mun kamat ja lähtee jonnekki. Utzbekistaniin. Mut tällä hetkellä oon mukavuudenhaluinen jousimies.

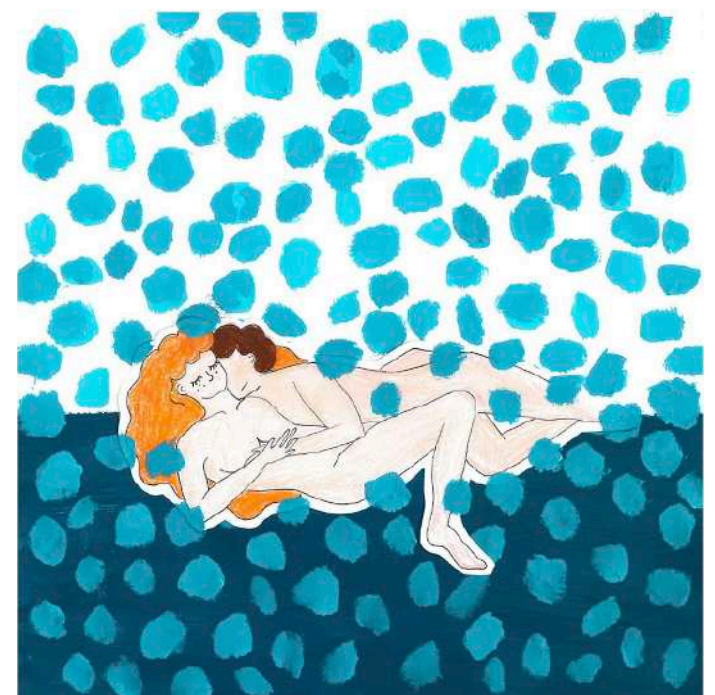
MIKÄ SUN ELÄMÄNFILOSOFIA ON?

- Mä oon päättäny, et mun paras vastaus tähän on uteliaisuus. Koska mun mielestä se on lääke aika monelle konfliktille täs maailmas. Se jotenki pehmentää sitä mielen luonnetta ja tapaa käsitellä asioita. Ja jos täs on mahdollisuus lisätä tähän elämän-

filosofiaan jotain: Jättäkää oikeesti vittu ne muslimit rauhaan!

MITÄ HALUAISIT VIELÄ KERTOA KYYHKYSEN LUKIJOILLE?

- Mä jotenki aattelin et oisin voinu puskea omaa uskonnot-tumuus-agendaa, mut must tuntuu et tää ei oo oikee paikka sille. Mä en tiedä kristinuskosta yhtään sen enempää, ku mistään muustakaan uskonnosta. Oli yks etäluento, missä luennoitsija oli sillee, et: “*niin siis tämä kristinuskon perimmäisin hyvä on tietenkin pelastus*”. Mä olin, et: “*aa! Juu jaa. Siis pelastus?*”. Se oli ihan uutta tietoo mulle! Mä tiedän, et mä en oo ainoo, joka ei oo niin tuttu näiden asioiden kanssa. Koen sen vähän sellaseks missioks kysyy niitä tyhmiä kysymyksiä. Just kysyin jossain luennolla, et: “*mikä tää pointti niiku täs pelastukses on?*” Kaikki käänty kattomaan mua ja sit se luennoitsija sanoi, et: “*haluaisiko joku muu täällä kertoa, että mikä tää on?*” Mä oon tällee etuoikeutettuna heterona suomalaisnaisena vähemmistönä jossain – nimenomaan teologisessa.

Kasvoja-yhtyeen pakahduttavan herkkä Havanna-kappale on nyt kuunneltavissa Spotifyssa.

Instagram: @kasvojayhtye ja @taskuanni
Hei, me vouhotetaan-podcast: <https://soundcloud.com/heimevouhotetaan>

Teksti: Anni Sinilahti
Kuvat: Anni Pokela ja Tuure Leppänen

Guy Gavriel Kayn puolikuiva sapiofantasia

Mitä on tänä päivänä fantasiakirjallisuus? Onko ryöstöviljeltyjen kliseiden rikkakasvillisuus köyhdyttänyt koko genren maaperän ja tuominut tyylilajin marginaaliin? Vai vieläkö löytyy kunnianhimoisia kirjailijoita, jotka käyttävät fiktion fantastista laitaa mahdollisuuksien alttarina turvallisen karsinan sijaan? Hiljattain uuden romaanin julkaisseen Guy Gavriel Kayn älykäs pseudofantasia edustaa raikasta ja haastavaa uudempaa fiktiokirjallisuutta.

Modernista fantasiasta puhuttaessa ei voida sivuuttaa kenttää varjostavaa tammea. Vaikka keksityissä maailmoissa on seikkailtu jo satojen, ellei tuhansien vuosien ajan, alkoi fantasian voittokulku suuren yleisön suosioon 1950-luvun puolivälissä J.R.R. Tolkienin (1892-1973) Taru sormusten herrasta -romaanitrilogian myötä.

”Jos Kayn kirjallisesta tyylistä johtaisi yhden sanan määrittelemään kokonaisuutta, olisi se älykkyys.”

Ennen Tolkienin läpimurtoa markkinoitiin miekka ja magia -tarinoita yleisesti science fictionin tai kauhun alla. Genrerajojen alkaessa eriytymään lainattiin Tolkienilta paljon ja röyhkeästi; fantasian kliseet keksittyine kielineen, umlauteja pursuavine nimineen sekä alkusivuja halkovalla kartalla käynnistyvine trilogioineen ovat suoraan vedettävissä Tolkieniin.

Siispä on jotenkin osuvaa, että genren raikkaaksi tuuleksi implikoimallani Guy Gavriel Kaylla (s.1954) on vähintään suora

20- kyyhkynen

linkki syltityhtealle, jollei jopa sormet liivatteessa itselläänkin.

Silmarillionin (1977) esipuheessa Christopher Tolkien (1924-2020) kiittää Guy Kayta, joka vasta kahdenkymmenen ikäisenä sai tehtäväkseen auttaa nuorempaa Tolkienia tämän isän keskeneräiseksi jääneen kirjoituskokoelman, ”haltiaraamattu” Silmarillionin toimittamisessa julkaisukuntoon.

Melkoinen tehtävä Oxfordissa lakiopintoja suorittavalle kanadalaisnuorukaiselle.

Nuoren Kayn kyykkyys oppimiseen ja tiedon jäsentelyyn, sekä oikea-aikainen reagointi tilaisuuden koittaessa lunastivat jo varhain mahdollisuuden tulla ikuistetuksi erään fantasiakirjallisuuden merkittävimmän kirjan lehdille.

Tätä älyllisiin haasteisiin vastaamista ja valmiutta toimia muutuvien tilanteiden edessä Kay on sisällyttänyt toistuvasti omiin kirjoihinsa. Jos Kayn kirjallisesta tyylistä johtaisi yhden sanan määrittelemään kokonaisuutta, olisi se älykkyys.

Mutta älkäämme menkö asioiden edelle. Seuraava virstanpylväs fantasian historiassa on 80-luku, bulkkifantasian formuloitumisen vuosikymmen.

Olkatoppauksia ja kiiltäviä miekkoja
Kahdeksankymmentäluku oli halvan korkeafantasian kulta-aikaa. Dungeons & Dragons -pöytäroolipelien pariin löytänyt nörttisukupolvi ahmi trilogiakaupalla kirjoja, joissa hyvä kohtaa pahan eepisissä maailmoissa pullollaan puolituisia, kääpiöitä ja haltioita. David Eddingsin, Margaret Weissin ja Tracy Hickmanin sekä R.A. Salvatoreen kaltaiset kirjailijat vastasivat lukijakunnan nälkään kirjoittamalla saagoihinsa parhaimmillaankin useamman kirjan vuodessa.

Monet kirjoista perustuivat transkriptoituihin roolipelisessioihin, ja hauskimmillaan kirjoista voi esimerkiksi bongata kulissien takana tapahtuneita epäonnistuneita nopanheittoja joiden seurauksena päähenkilö saattaa vaikkapa kompuroida, kaatua kesken taistelun ja pudota sillalta.

Tämän, Tolkienin kristalloimien kliseiden ryöstöviljelyn keskelle astui esikoisteoksellaan Guy Gavriel Kay. Fionavarin kuvakudos -trilogian aloittanut Kesäpuu (1984) edusti genreltään sinänsä korkeaa fantasiata, mutta tähtäsi syvemmälle kuin merkittävä osa aikalaisista.

Fionavarin uusi tyyli
Kay halusi käsitellä myyttejä, tarinoiden lähteitä, ja kulttuurista toiseen toistuvia teemoja. Kliseiden pönkittämisen sijaan Kay tahtoi tarkastella, ravistella ja murtaa niitä.

”Kliseiden pönkittämisen sijaan Kay tahtoi tarkastella, ravistella ja murtaa niitä.”

Fionavar on maailmoista ensimmäinen, johon narniamaisella kierteellä lennätetään viisi meidän maailmamme nuorukaista. Ikuisten legendojen keskellä pyörivän tekstin erotti muista aikalaisista sen älyllis-anarkistinen ote kerrontaan sekä tekstilinen terävyys.

Kay vaihtaa kerronnan tehokeinoja ja aikamuotoja toistuvien tai kertaluonteisten näkökulmahahmojen mukaan, sekä rakentaa ja pidättää klimakseja kuin piinallisen taidokas rakastaja, joka vetäytyy pois juuri ennen hekuman suurinta hetkeä.

Kayn kieli on aina ollut yllättävää ja sääntöjä rikkovaa, ja ovelasti tekstilliseen aikakäsitykseen ankkuroitua. Kayn kirjassa keskeinen hahmo saattaa esimerkiksi kuolla kesken lauseen.

Usein Kay myös jättää kertomatta lukijalle faktoja, joita hahmot tietävät – Kay ei useinkaan heti paljasta mitä tarkalleen ottaen jokin henkilöistä näki tai kuuli, mutta kuvailee kutkuttavasti tapahtuman vaikutuksen kyseisen hahmon toimintaan tai psykologiaan.

Hyyt subjektiivisen näkökulman ja kaikkitietävän kertojan narratiivisten tehojen välillä kuvataan kerronnallisilla kontrasteilla, joita väritetään kekseliäästi. Kirjallista objektiiviaan zoomaten Kay vihjaa kuivan toteavaan sävyyn vaikutuksilla, joita jollain näennäisesti mitättömän pienellä valinnalla myöhemmin tulisi olemaan.

Jo pelkkä tekstillinen briljanssi olisi riittänyt 1980-luvulla erotamaan Kayn tusinafantasiasta. Fionavarin kuvakudos nousi perustellusti klassikkoteokseksi kuitenkin myös hahmopsykologisten ja narratiivisten meriittiensä ansioista.

Kayn fantasian erityislaatuisuus ei rajoittunut pelkkään työkalun ilmiömäiseen hallintaan. Genren valtaumasta Kayn

erottaa myös ambivalentti moraalikäsitys sekä hahmojen psykologinen ulottuvuus ja näiden ajatteluun perustuvat keinot kohdata maailmaa ja sen ongelmia.

Fiktiokirjallisuuden fantastisemmalla laidalla jo ennen Tolkienia on ollut tyyppillistä pseudofasistinen voiman ja kauneuden ihannointi. Conan Barbarin lihakset hurmaavat neidon ja nujertavat ilkeän loitsumaakarin. Drizzt Do’Urrdenin sapelit kutovat metallista verkkoaan sivukaupalla vihollisten muuttuessa hiljalleen veriseksi hyhmäksi.

”Myöhempien kirjojen kohdalla voisi alkaa jo puhua matalasta fantasiasta, jossa maagiset elementit ovat hyvin harvassa.”

Guy Gavriel Kayn historiallisesti värittyneessä fantasiakirjallisuudessa moraalisen spektrin murtoväreillä maalatut hahmot kohtaavat toisensa älyllisinä olentoina ja selvittävät vastaan tulevia ongelmia nokkeluudella ja terävällä tilannetajulla.

Yksi kirja riittää hyvään tarinaan
Fionavarin kuvakudos, joka profiloituu Kayn tuotannossa selkeimmin korkeaan fantasiaan, on jäänyt Kayn ainoaksi trilogiamuotoiseksi tuotokseksi. Fionavarin jälkeen Kay alkoi kutoa kirjojaan lähemmäs meidän maailmamme historiaa samalla karsien hiljalleen elementtejä teoksistaan. Myöhempien kirjojen kohdalla voisi alkaa jo puhua matalasta fantasiasta, jossa maagiset elementit ovat hyvin harvassa, tai ainakaan niillä ei ole kovin merkittävää vaikutusta narratiivin sisäisiin tapahtumiin.

Kay poikkeaa tyyppillisestä fantasiakirjailijasta myös kirjoittamalla yksittäisiä, itsenäisesti koherentteja kirjoja joiden tarina sekä alkaa että päättyy kahden kannen välissä. Tarusta sormusten herrasta lähtien fantasiakirjailijat ovat tavanneet rakentaa trilogioita tai laajempia kirjasarjoja, mutta Kay ei ole Fionavarin kuvakudoksen jälkeen kirjoittanut kuin yhden teoksen, joka on sellaisenaan suoraa jatkoa edeltäjälleen. Tai ainakaan alkukielellä, sillä suomennettuna sinänsä mainio Tigana (1990) on jaettu kahteen osaan.

Historiasta puolikas kierros fantasian suuntaan
Moni Kayn kirjoista sijoittuu samaan meidän maailmaamme muistuttavaan paikkaan, mutta keskenään eri aikakausille. Samoja hahmoja ei seikkaile kirjojen välillä, mutta uskolliselle lukijalle voidaan vinkata silmää esimerkiksi viittaamalla tuhat vuotta aiemmin toisessa kirjassa tavatun mosaiikintekijän taiteeseen.

Kayn fantasia sisältää analogiaa meidän maailmaamme ja historiaamme. Välimerellisen sisämeren itäisessä osassa on Bysantin tilalla Sarantium, toisella laidalla Espanjan tilalla Esperaña. Jahven sijaan Sarantiumissa sekä siitä länteen palvotaan auringonjumala Jadia. Idässä ja etelän aavikoilla vaeltaa tähtiä palvovien ashariittien heimo, ja molempien uskontojen kaupunkien ghetoissa elää kuita palvova pieni kindathien joukko, joka vertautuu asemaltaan juutalaisiin.

Maantieteen lisäksi yhtymäkohtia löytyy historiallisista asetelmista ja jopa yksittäisistä hahmoista. Lions of Al-Rassan (1995) sijoittuu maurien Espanjan kaltaiseen valtakuntaan, jossa eräs päähenkilöistä on voimakkaasti Espanjan kansallissankari El Cidistä vaikuttunut komentaja Rodrigo Belmonte. A Song For Arbonne (1992) käsittelee Provencen maisemista innoittuneena albigenssiristiretken teemoja, ja Under Heaven (2010) harppaa Tang-dynastian Kiinasta vaikuttuneeseen Ki-tain valtioon An Shi -kapinan alla.

Kay ei käytä historiallisten hahmojen nimiä teoksissaan. Todel-

lisen maailman hahmojen, ajan ja paikan sijaan todellisuusvalitsinta käännetään puoli kierrosta fantasian puolelle, luoden eräänlainen puolikuiva pseudofantasian tila meidän maailmamme ja fantasian väliin. Tarinan lähtökohdat voivat olla tutut, mutta lopputulos ja tarkastelukulma kirjailijan vapaassa hallinnassa. Puolikas kierros fantasian suuntaan antaa kirjallisen vapauden käsittellä hahmoja ja kuvitella heidän suihinsa ja päihinsä ajatuksia, jotka eivät yhdisty oikeisiin historian henkilöihin.

”**Puolikas kierros fantasian suuntaan antaa kirjallisen vapauden käsittellä hahmoja ja kuvitella heidän suihinsa ajatuksia, jotka eivät yhdisty oikeisiin historian henkilöihin.**”

Kirjojen maailmassa on mukana myös ripaus magiaa ja yliluonnollista, mutta enemmän mausteenomaisesti, luomaan toismaailmallisuuden ja käsittämättömän tunnun henkeä.

Vaikka hahmoilla toisinaan onkin selkeitä tai vähemmän selkeitä antagonisteja, ei Kayn tarinoissa myöskään taistella pahaa vastaan. Mahdolliset antagonistit esitetään moraalisesti ja eettisesti komplekseina hahmoina, joilla on omat perustellut syynsä ja vaikuttimensa protagonistin vastaisille toimilleen – ja usein nämä kontrastoivat henkilöt ovat vähintään yhtä sympaatisia kuin keskeisemmät tarinan hahmoista.

Kohtalon tai muinaisen profetian täyttämisen sijaan Kayn tarinoita ajavat mielikuvituksellisimmat liikkelle ajavien ongelmien kentät.

Sarantine mosaicissa keskushenkilö on mestarillinen mosaiikintekijä, joka saa keisarillisen kutsun Bysantiin, siis Sarantiumiin, rakenteilla olevan valtaisan kirkon kattokupolin viimeistelyyn. Kauneuden, taiteen, käsityön ja katseen teemoja käsittelevän fantasia-kirjan keskiössä on hitaasti valmistuva mosaiikki, jonka koristeaiheiden laatimisessa tulee eteen teologisia kysymyksiä kuva-aiheiden painotuksista ja soveliaisuudesta paikallisen opin kuvastoon, samalla kun eri poliittiset ja uskonnolliset faktiot valmistautuvat selvittämään välejään Justinianus ensimmäisen hovia muistuttavassa asetelmassa.

Liikaa heppoja

Avaan Kayn kirjojen rikasta ongelma-kenttää lähemmin tapausesimerkillä Tang-dynastian Kiinan tapaiseen Kitaihin sijoittuvasta Under Heaven -kirjasta.

Under Heavenin keskushenkilö Shen Tai on viettänyt keisarillisten määräysten mukaista vuoden suruaikaa arvostetun kenraali-isänsä kuoleman jälkeen. Pääkaupungin opinnot suruvuoden ajaksi jättänyt Shen Tai on valinnut surutyönsä paikaksi vuorensolan, joka on täynnä luurankoja ja aaveita hänen isänsä ammoin käymän taistelun jäljiltä.

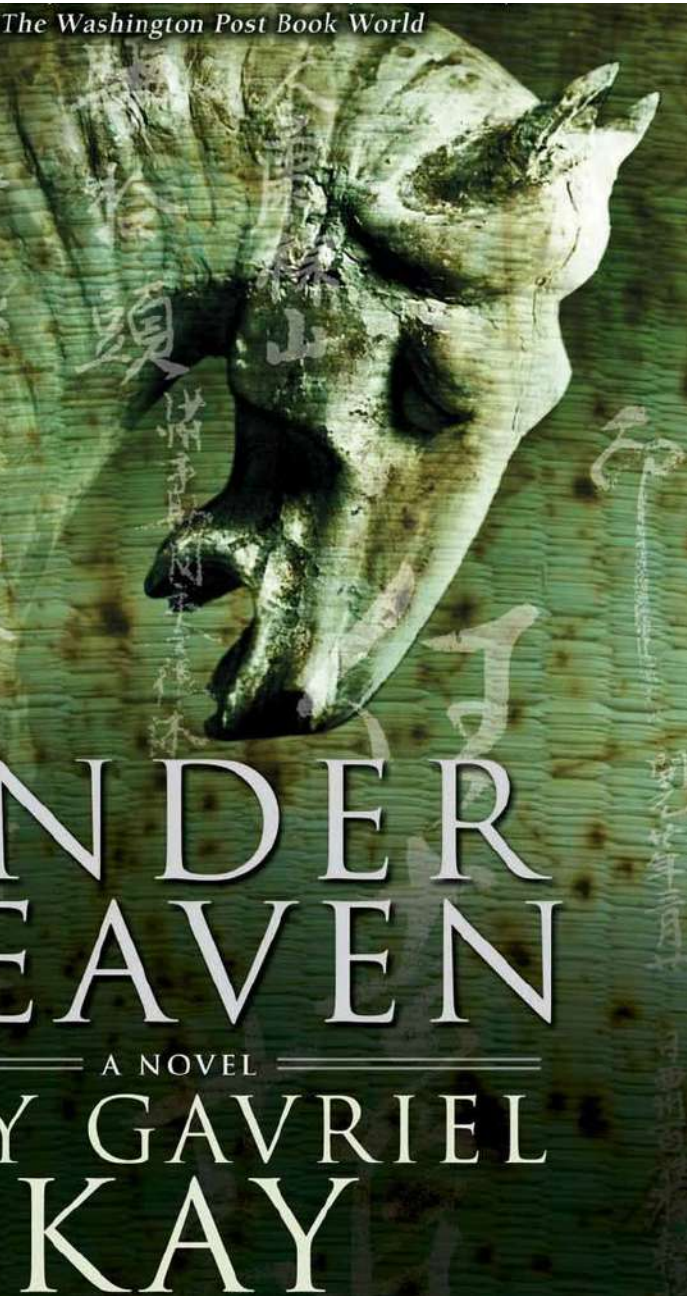
Kirjan alkaessa Shen Tai on haudannut

luurankoja vuoden ajan yksin, kun naapurivaltakunta Tagurien hallitsija lähettää varoittamatta epäilyttävän suuren, käsittämättömän lahjan: 250 korkea-arvoista hevosta.

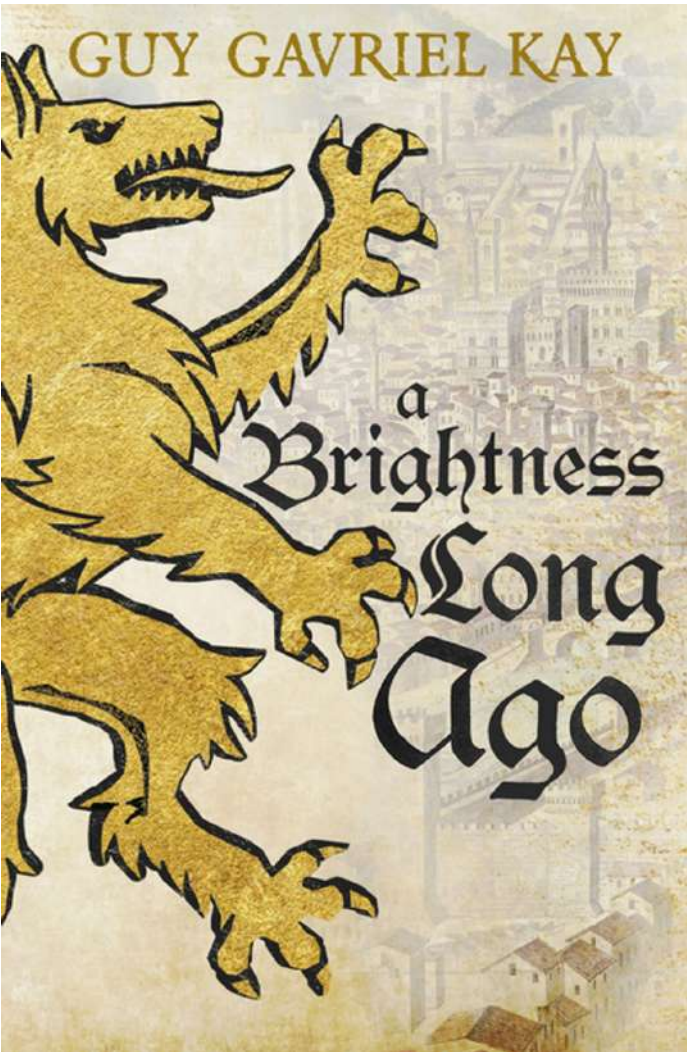
Kirjan kallisarvoinen hevosrotu, niseanhevonen, on oikea, historiallinen, mutta sukupuuttoon kuollut hevoslaji. Yhden hevosk silön arvo on Tang-dynastian Kiinassa ollut satumaisen suuri, ja vain yhteiskunnan korkeimmilla olisi ollut varallisuutta ratsastaa yhdellä hevosista.

Shen Tai on mahdottoman edessä. Pelkkä hevoslauman kanssa kulkeminen altistaisi varmalle kuolemalle ryövärien käsissä, eikä perheen kotitilakaan tule näin pramealle laumalle kysymykseen. Ensimmäisten ajatusten joukossa Shen Tai ajattelee lahjoittavansa hevoset keisarille, mutta tästä muodostuisikin seuraava ongelma: keisarin tulisi vastata lahjaan samantarvoisella vastalahjalla, ja tuollaisen hevosartaan edessä jopa keisari joutuisi tukalaan tilanteeseen.

Tästä lähtöasetelmasta, liiallisten hevosten määrästä, kudotaan ovelaa poliittista juonittelua, kapinoivia kenraaleja, voimakkaita naishahmoja, vaeltavia runoilijoita ja ihmeen tuntua täynnä oleva romaani, joka voitti ilmestymisvuonnaan useita kansainvälisiä palkintoja. Vain parikymmmnetä vuotta aiemmin fantasia-kirjalle riitti aiheeksi valitun soturin tähtiin kirjoitettu matka taistelemaan pimeyden voimia vastaan.

Takaisin Välimerelle

Tämän artikkelin kirjoittamisen kannustimena on toiminut Kayn viimeisin romaani, A Brightness Long Ago (2019), joka sijoittuu renessanssiajan Italiaa muistuttavaan kaupunkivaltioiden herkkään tasapainoon. Kirja on itsenäinen esiosa Children of Earth and Skylle (2016), ja sijoittuu aikaan joitain vuosikymmeniä ennen edeltävää kirjaa.

A Brightness Long Agon päähenkilö Guidanio on nuori, vaatimattomasta käsityöläistaustasta tuleva mieshenkilö joka on perhesuhteilla sekä ennenkaikkea kyvykkyytään osoittamalla onnistunut pääsemään arvostettuun kouluun, josta hän myöhemmin älykkyytensä ja tilannetajunsa kautta on päässyt osoittamaan kompetenttiuttaan aikansa silmäätekeville.

Tässä on helppoa lukea omaelämänkerrallisuutta.

Toinen keskushenkilö on, nuori aatelisneito Adria, joka etsii vapautta elämässä, jossa varakkaan suvun tytär on lähinnä omaisuutta sukujen valtapeleissä. Tarinan alussa Adria salamurhaa Mylasian kaupungin hallitsijan. Guidanio auttaa Adriaa pakenemaan, ja tapaa myöhemmin tämän sukulaisen, salamurhan suunnitelleen palkkasoturikomentaja Folcon sekä tämän arkkivihollisen, toisen palkkasoturikomentaja Teobaldon, jonka alaisuuteen Guidiano päättyy.

Pienten kaupunkien hallitsijoina toimivien Teobaldon ja Folcon välinen kauna ja nokittelu ovat kirjan pääasiallisen jännitteen lähde. Suurempien kaupunkien armeijoina toimivat komentajat ovat pieniä tekijöitä Batiaran niemimaan politiikassa, samoin kun Guidanio ja Adria ovat pieniä tekijöitä näiden kah-

den komentajan välillä. Suuren ja pienen jännite ulottuu Sarantiumiin, jonka pian sortuvia kolmoismuureja tähtiä palvovat Ashariitit ovat piirittäneet vuosien ajan Jadiin uskovan maailman tulematta apuun.

A Brightness Long Agossa ei ole selkeää juonellista mcguffinia, jonka ratkeaminen olisi avain tarinan ymmärtämiseen. Kayn kirja pelaa jännitteillä ja niiden kehityksellä sekä ihmisen asemalla suurempien voimien pelinappulana. Tämä, pienten tekijöiden keskiöön asettaminen on ollut nouseva teema Kayn viimeisimmissä kirjoissa. A Brightness Long Agolla uutena teemana rinnalle nousee hahmojen statuksen muutos eri elämänvaiheiden mukaan, tiukasti strukturoidun luokkayhteiskunnan rattaissa.

Kaylla on tapana asettua hetkellisesti pienen sivuhenkilön saappaisiin, ja maalata täten sisäisesti hieman yksinkertaisten, keskeisten hahmojen älyllistä potentiaalia kontrastoiva kuva. Varjopuolena tämä on luonut ajoittain myös pientä älyllisen syrjinnän tuntua.

A Brightness Long Agossa näiden vähäisempinä esitettyjen hahmojen tarinat saavat ilahduttavasti lihaa ympärilleen, ja kyvykkyys kuvataan jossain määrin myös saavutettavissa olevana, ei geneettisenä ominaisuutena. Huomaavaisuutta pystyy oppimaan.

Ennen kaikkea tuntuu, että viime vuosikymmenen myötä Kay on ottanut asennokseen sympatian niitä kohtaan, joilla syystä tai toisesta on vähemmän.

Guy Gavriel Kayn tuotannossa on huippuhetkensä, joista omiin suosikkeihini kuuluvat Sarantine Mosaic -duologia, Under Heaven ja Tigana. Ajoittain Kayn näppäryys saattaa käydä raskaaksikin, mutta A Brightness Long Agolla kerronnan uusi vaihe tuntuu taas raikkaammalta kuin vuosiin.

Teksti: Jemo Kettunen

Guy Gavriel Kay	
	
Kanadalainen fantasiakirjailija	
Syntynyt 1954, Weyburn, Saskatchewan, Kanada	
www.brightweavings.com	
	
Suomennetut romaanit:	Sailing to Sarantium , 1998
Fionavarin kuvakudos -trilogia:	Lord of Emperors , 2000
Kesäpuu , 1984	The Last Light of the Sun , 2004. Mukaelma Alfred Suuren ajan viikinki-invaasioista.
Vaeltava liekki , 1986	Ysabel , 2007. Nykyajan Provenceen sijoittuva moderni fantasia.
Synkein tie , 1986	Under Heaven , 2010. Mukaelma Tang-dynastian Kiinasta ja An Shi -kapinasta.
Tigana , 1990 (jaettu suomennoksessa kahteen osaan: Sieluun isketty tikari ja Verenperinnön hinta .)	River of Stars , 2013. Mukaelma Song-dynastian Kiinasta ja Jin-Song-sodista.
Suomentamattomat romaanit:	Children of Earth and Sky , 2016. Mukaelma 1400-luvun Italiasta, Balkanista ja Istanbulista.
A Song For Arbonne , 1992. Mukaelma keskiaikaisen Provencon albigenssiristiretken tapahtumista.	A Brightness Long Ago , 2019. Itsenäinen esiosa Children of Earth and Sky -romaanille.
The Lions of Al-Rassan , 1995. Mukaelma maurien ajan Espanjasta ja El Cidistä.	
The Sarantine Mosaic . Mukaelma Justinianus ensimmäisen ajan Bysantista.	

⌘/Dec – Kristillinen dekselerationismi

”Maa, kotimme, näyttää yhä enemmän muuttuvan valtavaksi kaatopaikaksi.”
-Paavi Franciscus

On välttämätöntä hidastaa tahtia.

Prologi

Vuonna 1967 historioitsija Lynn White julkaisi artikkelin *The Historical Roots of Our Ecologic Crisis*, jossa hän väitti kristillisen maailmankuvan olevan syypää moderniin ekologiseen kriisiin. Artikkelin ydinsanoma oli tämä: se miten ihminen uskomustensa tasolla suhtautuu ympäristöönsä, vaikuttaa suoraan hänen elintapoihinsa. Whiten mukaan kristinusko on läpikotaisen antroposentrinen uskonto, joka hävittäessään pakanallisen luontohenkisyyden tuhosi samalla konservoivan suhtautumisen luontoa kohtaan.ⁱ Artikkelin lopussa hän kuitenkin nosti esille katolisesta perinteestä löytyvän poikkeuksen, Franciscus Assisilaisen (1181/82–1226).

Franciscus Assisilainen koki syvän kääntymyksen vuonna 1204 tavatessaan spitaalisia matkalla sotaretketkelle Apuliaan.ⁱⁱ Jaakko Heinimäen sanoin: ”Kovaa sydäntään itkien Franciscus suuteli sairaita hyvästiksi entiselle elämälle”.ⁱⁱⁱ Monien muiden pyhien tavoin Franciscus ajatteli, että ihmisen perimmäinen tehtävä on palvoa Jumalaa ja palvella lähimmäistä.^{iv} Franciscuksen teologia ei kuitenkaan ollut ant-

roposentristä, mikä näkyy hänen kirjoittamassaan Aurinkolaulussa. Siinä hän puhuttelee aurinkoa ”veljenä” ja kuuta ”sisarena”.^v Aurinkolaulussa ihminen yhtyy kuorolauluun koko luomakunnan kanssa, ylistämään Herran kirkkautta.

”Whiten mukaan kristinusko on läpikotaisen antroposentrinen uskonto, joka hävittäessään pakanallisen luontohenkisyyden tuhosi samalla konservoivan suhtautumisen luontoa kohtaan.”

White piti Franciscuksen eetosta esimerkillisenä: ”Francis tried to depose man from his monarchy over creation and set up a democracy of all God’s creatures.”^{vi} Whiten näkemysn mukaan Franciscus Assisilainen ei onnistunut tehtävässään, vaan ekologinen sanoma hukkui vahvempiin teologisiin virtauksiin. White kuitenkin uskoi, että koska vinoutunut suhteemme ympäristöön on peräisin kristinuskosta, myös korjaavan liikkeen tulisi olla luonteeltaan uskonnollinen.^{vii}

Kristillinen tie ulos yhteiskunnallis-ympäristöllisestä kriisistä

Vuonna 2015 Paavi Franciscus päätti nostaa pyhän kaimansa sanoman uudelleen esille. Kiertokirje *Laudato si*^{viii}, jonka nimi tulee Franciscus Assisilaisen kauniista Aurinkolaulusta, muistuttaa teologisen linjansa puolesta kovasti Whiten odottamaa uskonnollista korjausliikettä. Koska kyseessä on paavin opetus, joka on luonteeltaan moraalinen, on kaikkien katolilaisten lähtökohtaisesti vastaanotettava se kuuliaisesti ja nöyrästi.^{ix} Tekstin sisällöllä on siis suuri episteminen voima: potentiaalinen kyky sitoa yli miljardin ihmisen omatuntoja. *Laudato si*’ei ole kuitenkaan suunnattu ainoastaan katolilaisille, vaan kaikille ihmisille katsomuksesta riippumatta.^x Kiertokirje kutsuu ihmiskuntaa kääntymään pois antroposentrisestä ajattelusta kohti kokonaisvaltaista ekologiaa,^{xi} jossa ihmisen tavoitteena ei ole luonnon täydellinen hallitseminen. Paavi Franciscus ei kuitenkaan keskity kiertokirjeessään ainoastaan ihmisten aiheuttamiin tuhoihin suhteessa ympäristöömme, vaan nostaa myös esille ihmislajin sisällä vallitsevan epätasa-arvon. Kokonaisvaltaisen ekologia lähteekin liikkeelle käsityksestä, jonka mukaan kaikki liittyy toisiinsa, ja tämän takia ratkaisu ekologiseen katastrofiin on samalla ratkaisu yhteiskunnalliseen kriisiin:

Ei ole kahta erillistä kriisiä, ympäristökriisiä ja yhteiskunnallista kriisiä, vaan pikemminkin yksi monimutkainen yhteiskunnallis-ympäristöllinen kriisi. Ratkaisuhjelmat edellyttävät kokonaisvaltaista lähestymistapaa köyhyyden voittamiseksi, syrjäytettyjen ihmisten arvokkuuden palauttamiseksi ja samalla luonnon suojelemiseksi.^{xii}

Laudato si’ottaa tarkastelun kohteekseen koko maailman, ja tästä syystä myös Franciscuksen esittämä ratkaisu on holistinen; ihmisen tulee perustavanlaatuisella tavalla muuttaa suhtautumistaan muuhun luomakuntaan.

Paavi Franciscus identifioi ekologisen kriisin juurisyysksi vallalla olevan teknokraattisen paradigman. Teknokratismi on Franciscuksen mukaan vääristynyt tapa ymmärtää ihmisen elämää ja toimintaa.^{xiii} Se on ihmissubjektin tapa nähdä ulkopuolinen maailma muodottomana ja täysin manipuloitavissa olevana.^{xiv} Ihmisen ja ympäristön väliltä puuttuu kaikki harmonia. Tämä vinoutunut paradigma on Franciscuksen mukaan johtanut vahingollisiin trendeihin, kuten ajatukseen loputtomasta ja rajattomasta talouskasvusta,^{xv} sekä teknologian epäjumalaksi tekemiseen.^{xvi}

Franciscus kyllä myöntää teknologian kehityksen tuoneen mukanaan paljon hyvää^{xvii} ja luonnon muovaamisen olevan ihmiselle tunnusomainen piirre, joka ei ole itsessään paha: ”Hyvin suunnattu teknotiede ei ainoastaan kykene tuottamaan ihmiselämän laatua todella parantavia asioita...Se kykenee myös tuottamaan kaunista ja saa aineelliseen maailmaan uppoutuneen ihmisen ”hyppäämään” kauneuden maailmaan.”^{xviii} Franciscus ei siis väitä ”yhteiskunnallis-ympäristöllisen kriisin” juurisyyn olevan teknologinen kehitys sinänsä.

Toiset, kuten terroristi ja matematiikan professori Theodore Kaczynski (1942-), ovat nähneet nimenomaan teknologian olevan todellinen pääpiru. Vuosien 1978-1995 aikana Kaczynski kylvi kauhua sofistikoitujen kirjepommien avulla, ja sai lopulta 19.9.1995 *The New York Timesin* ja *The Washington Postin* julkaisemaan manifestinsa *Industrial Society and Its Future*. Manifestissa hän väitti teollisen vallankumouksen ja sen seurausten johtaneen ihmiskunnalle ja ympäristölle tuhoisiin seurauksiin. Hänen mukaansa tekno-

logian kiihtyvä kehitys tulisi ainoastaan pahentamaan tilannetta.^{xix}

”Harva meistä tahtoo odottaa ja katsoa miltä näyttää täydellinen positiivisen takaisinkytkennän kautta kiihdytetty globaali kapitalismi, tai ne jotka tahtovat, ovat joko akselerationisteja tai horroristeja”

Paavi Franciscus näkee teknologian nopean kehityksen johtaneen epäsymmetriseen tilanteeseen: se on antanut ”niille, joilla on asiantuntemusta ja erityisesti talousresursseja niiden hyödyntämiseen” suuren tai jopa ”kauhistuttavan” vallan.^{xx} Valta ja sen potentiaaliset mahdollisuudet tarkoittavat, että eettisten ja vastuullisten valintojen tärkeys korostuu entisestään. Tässä ihmislajin kehitys on Franciscuksen mukaan jäänyt teknologisesta kehityksestä jälkeen: ”Tosiasi on, että nykyihminen ei ole saanut kasvatusta vallan oikeaan käyttöön, koska valtavaan teknologiseen kasvuun ei ole liittynyt ihmisen vastuun, arvojen ja omantunnon kehittymistä.”^{xxi} Ongelma ei siis ole teknologia, vaan ihmisen vääristynyt suhde teknologiaan.

Ihmisen luonnollisen hitauden palauttaminen

Paavi Franciscuksen mukaan teknokraattinen paradigma on vallannut maailman, ja se on tapahtunut hyvin nopeasti: ”Tekniikka pyrkii omaksumaan kaiken rautaiseen logiikkaansa, ja ihminen, joka on sen kantaja, tietää, että lopulta ei ole kyse hyödystä eikä hyvinvoinnista vaan hallinnasta...”^{xxii} Franciscuksen mukaan jatkuva muutosten kiihtyminen, *rapidación*,^{xxiii} on ylittänyt ihmisen ja muun luomakunnan luonnollisen hitauden. Teknokraattisen paradigman tuottamat tulokset eivät johda yhteiseen hyvään tai kokonaisvaltaiseen inhimilliseen kehitykseen.^{xxiv} Paavi Franciscus ehdottaa ratkaisuksi ihmiselämän hidastamista tavoittelevaa kulttuurivallankumousta.^{xxv}

Ajamme ylinopeutta ja kuilun reuna näkyy jo. Harva meistä tahtoo odottaa ja katsoa miltä näyttää täydellinen positiivisen takaisinkytkennän kautta kiihdytetty globaali kapitalismi, tai ne jotka tahtovat, ovat joko akselerationisteja tai horroristeja. Pentti Linkolan sanoin: ”Vauhti itsessään saa heidät hurmioitumaan, tuhon teknologia hurmioittaa heitä sitä enemmän mitä nopeampi se on.”^{xxvi} Vauhtisokeus kuvaa äärimmäisen hyvin ihmiskunnan tilaa vuonna 2020. Moni ei edes käsitä kuinka suurella nopeudella olemme matkalla kohti kuilua. Toiset aistivat tulevan kauhun ja etsivät jarrua, mutta eivät muista millä jalalla sitä tulisi painaa ja kuinka kovaa.

Franciscuksen ehdottama ratkaisu on intuitiivinen. Ihmiskunnan täytyy jarruttaa. Ekoaktivistit ja primitivistit ovat vaatineet hätäjarrutusta jo pitkää. Vastikään edesmennyt Pentti Linkola, Suomen historian ehkä merkittävin ekoesseisti on tästä hyvä esimerkki. Linkolan mukaan ”todellinen kuolonhyppy orjamaiseen riippuvuuteen kansainvälisistä kauppasuhteista, suhdanteista ja kriiseistä” tapahtui 50-luvun jälkeen.^{xxvii} Hänen mukaansa länsimaisessa kulttuurissa ”ei ole mitään elämän säilyttämiseen käyttökelpoisia aineksia”^{xxviii} Hän ei asettanut ajattelussaan ihmistä muun elämän yläpuolelle,^{xxix} vaan vaati länsimaisen demokratian hylkäämistä ja ekofasistisen järjestelmän rakentamista.^{xxx}

Toiset, kuten edellä mainittu Kaczynski vaativat paluuta kivikaudelle, tai ainakin aikaan ennen teollista vallankumous-

ta. Heidän mukaansa teknologiasta luopuminen on ihmiskunnan ainoa vaihtoehto. ^{xxxi}

Mikä sitten erottaa Paavi Franciscuksen ekoaktivisteista ja primitivisteista? Jarrutusmanööveri. En tahtoisi olla Linkolan kyydissä hänen väistellässään mättäitä ja merilokkeja. Pysähdys on kyllä varma, mutta kyytiläisten kohtalo on hämärän peitossa.

”Franciscuksen mukaan jatkuva muutosten kiihtyminen, rapidación, on ylittänyt ihmisen ja muun luomakunnan luonnollisen hitauden.”

Franciscus uskoo, että onnistunut jarrutus edellyttää korrektaa teologista antropologiaa: meidän täytyy todella uskoa olevamme vastuussa kyytiläisistäme; emme voi vaihtaa antroposentrismιά biosentrismiin.^{xxxii} Me kristityt näet uskomme ihmiselämän pyhyyteen. Linkola piti tätä ajatusta yhtenä ihmiskunnan suurimmista vitsauksista, ja pyhää äiti Teresaa ”ihmiskunnan arkkivihollisena”.^{xxxiii}

Paavi Franciscus on optimistinen. Hän uskoo, että ihmisen on mahdollista tehdä kokonaisvaltainen korjausliike, rajoittaa teknologian käyttöä ja valjastaa se eettisen ja humaanin kehityksen palvelukseen.^{xxxiv}

Ottakaamme me kristityt mallia siis pyhistä, emmekä ekofasisteista ja terroristeista. Ekologinen moottorijarrutus on ratkaisu yhteiskunnallisympäristölliseen kriisiin. Vaihtakaamme vaihdetta pienemmälle ja antakaamme tradition hoitaa jarruttaminen.

Paavi Franciscuksen sanoin: ” Kukaan ei halua palata kivi-kauteen, mutta on välttämätöntä hidastaa tahtia ja katsoa todellisuutta toisella tavalla, soveltaa saavutettua myönteistä ja kestävää edistystä ja samalla löytää uudelleen rajoittamatoman suuruudenhulluuden tuhoamat arvot ja suuret päämäärät.”^{xxxv}

Tätä on kristillinen dekselerationismi.

Teksti: Viljami Salo

Lähteet ja kirjallisuus:

Annala, Pauli (2014). Varhainen fransiskaaniiliike uusimman tutkimuksen valossa. *Kutsu köyhyyteen: kootut kirjoitukset*. Kirjapaja.

Franciscus Assisilainen, kirjoittaja (2014). *Kutsu köyhyyteen: kootut kirjoitukset*. Kirjapaja.

Heinimäki, Jaakko (2002). *Pyhät - Pieni mies jalustalla ja pyhiä naisia*. Like.

Kaczynski, Theodore (2008). *The Unabomber Manifesto: Industrial Society and Its Future*. WingSpan Classics.

Linkola, Pentti (1989). *Johdatus 1990-luvun ajatteluun*. WSOY.

Paavi Franciscus (2015). *Laudato si* = *(Ole ylistetty): paavi Franciskuksen kiertokirje yhteisen kotimme hoitamiselta*. Katolinen tiedotuskeskus.

Teinonen, Seppo A. (2014). Johdanto. *Kutsu köyhyyteen: kootut kirjoitukset*. Kirjapaja.

White, L (1967). The historical roots of our ecologic crisis. *Science*

Lumen gentium. (s.a.). *Katolinen kirkko Suomessa*. https://katolinen.fi/lumen-gentium/ (luettu 7.4.2020).

- ⁱ White 1967, 1205.
- ⁱⁱ Annala 2014, 23.
- ⁱⁱⁱ Heinimäki 2002, 37.
- ^{iv} humaanin kehityksen palvelukseen.
- ^v Teinonen 2014 [1981], 31.
- ^v Franciscus Assisilainen 2014 [1224/1225], 146–147.
- ^{vi} White 1967, 1206.
- ^{vii} White 1967, 1207.
- ^{viii} Käytän jatkossa alaviitteissä lyhennettä ”LS”.
- ^{ix} Tukeudun tässä usein lainattuun kohtaan dokumentista *Lumen gentium*:”...uskonnollista tahdon ja ymmärryksen myöntymistä on erikoisesti osoitettava Rooman piispan pätevälle opetusviralle silloinkin, kun hän ei puhu ex cathedra, nimittäin siten, että tunnustetaan kunnioittavasti hänen ylin opetusvirkinsa ja alistutaan vilpittömästi hänen sanoihinsa sellaisina kuin ne tarkoittaa ja tahtoo.” (Vatikaanin toinen kirkolliskokous, *Lumen Gentium*, 25.) Tahdon kuitenkin huomauttaa, että paavin kiertokirjeen spesifin doktrinaalisen ja teologisen painoarvon selvittäminen vaatisi todellisuudessa huomattavasti laajemman käsittelyn kuin mihin tämän esseen tila riittää.
- ^x LS 13–14; 62–64.
- ^{xi} Lat. *oecologiae integrae*. (LS 137.)
- ^{xii} LS 139.
- ^{xiii} LS 101.
- ^{xiv} LS 106.
- ^{xv} LS 106.
- ^{xvi} ”Elämästä tulee antautumista tekniikan ehdollistamiin olosuhteisiin ja siitä tulee olemassaolon merkityksen päälähte.” (LS 110.)
- ^{xvii} LS 102.
- ^{xviii} LS 103.
- ^{xix} Kaczynski 2008 [1995], 5.
- ^{xx} LS 104.
- ^{xxi} LS 105.
- ^{xxii} LS 108.
- ^{xxiii} Paavi Franciscus käyttää kiertokirjeessään tätä espanjakielistä termiä *rapidación*, (LS 18) jonka Katolinen tiedotuskeskus on suomentanut nopeutumiseksi.
- ^{xxiv} LS 18.
- ^{xxv} LS 114.
- ^{xxvi} Linkola 1989, 69.
- ^{xxvii} Linkola 1989, 50.
- ^{xxviii} Linkola 1989, 194.
- ^{xxix} Linkola 1989, 161.
- ^{xxx} Linkola 1989, 80–82.
- ^{xxxi} Kaczynski 2008 [1995], 44–46.
- ^{xxxii} LS 118.
- ^{xxxiii} Linkola 1989, 194, 224.
- ^{xxxiv} LS 112.
- ^{xxxv} LS 114.

Jeesus tulee, oletko valmis? - Netflixin uutuussarja Messiah puhuttelee niin kristittyjä kuin muslimeitakin

Jos Jeesus palaisi vuonna 2020, mitä tapahtuisi? Ottaisivatko ihmiset Messiaan vastaan riemulla, vai olisiko kyseessä globaalipoliittinen uhka? Tällä ajatuksella leikittelee Netflixin uutuussarja Messiah, jossa pitkähiuksinen irakilaismies kerää taakseen tuhatpäisen kannattajajoukon. Viedessään seuraa-jansa laittomasti Syyrian ja Israelin rajalle ja ilmestyessään muutama viikko myöhemmin Yhdysvaltain Teksasin osavaltioon, saa Al-Masihiksi kutsuttu mies maailmanlaajuisen median huomion puoleensa.

Michael Petronin luoma sarja on kokonaisuudessaan erittäin koukuttava. Kun Netflix ehdottaa seuraavan jakson aloittamista, antaa katsoja mielellään automaattisen toiston tehdä tehtävänsä. Kymmenen jakson mittainen ensimmäinen kausi ylläpitää mielenkiinnon tasaisesti kautta jaksojen. Messiah ei mene sieltä, mistä aita on matalin – Syyriassa ollessa hahmot puhuvat arabiaa, Israelissa hepreaa ja Yhdysvalloissa englantia. Kulttuurillisten seikkojen huomioon ottamisesta ansaitsee tuotantotiimi erityisen kunnianosoituksen, sillä monikielisyys ei ole aina ollut jenkkituotannoille itsestäänselvyys. Messiah:sta erityisen mielenkiintoisen tekee myös sen ennalta-arvaamattomuus. Alun asetelma saa katsojan uskomaan miehen todella olevan ihmiskuntaa pelastamaan saapunut Messias. Jaksojen edetessä, kyseenalaistettavien ilmeiden tapahtuessa ja uusien kysymysten noustessa alun varma asetelma alkaakin horjumaan. Mitä jos mies on Jeesus? Mitä jos ei olekaan?

Päähenkilöä esittävä Mehdi Dehbi suorittaa roolisuorituksensa kunnialla alusta loppuun. Oletettavan Jeesuksen rooli tosin vaatii näyttelijältä erittäin suuriin kenkiin astumista. Ajoittain roolisuoritus voikin vaikuttaa hiukan lattealta ja persoonatomalta, mutta kenties syy on ohjaajassa taikka itse käsikir-

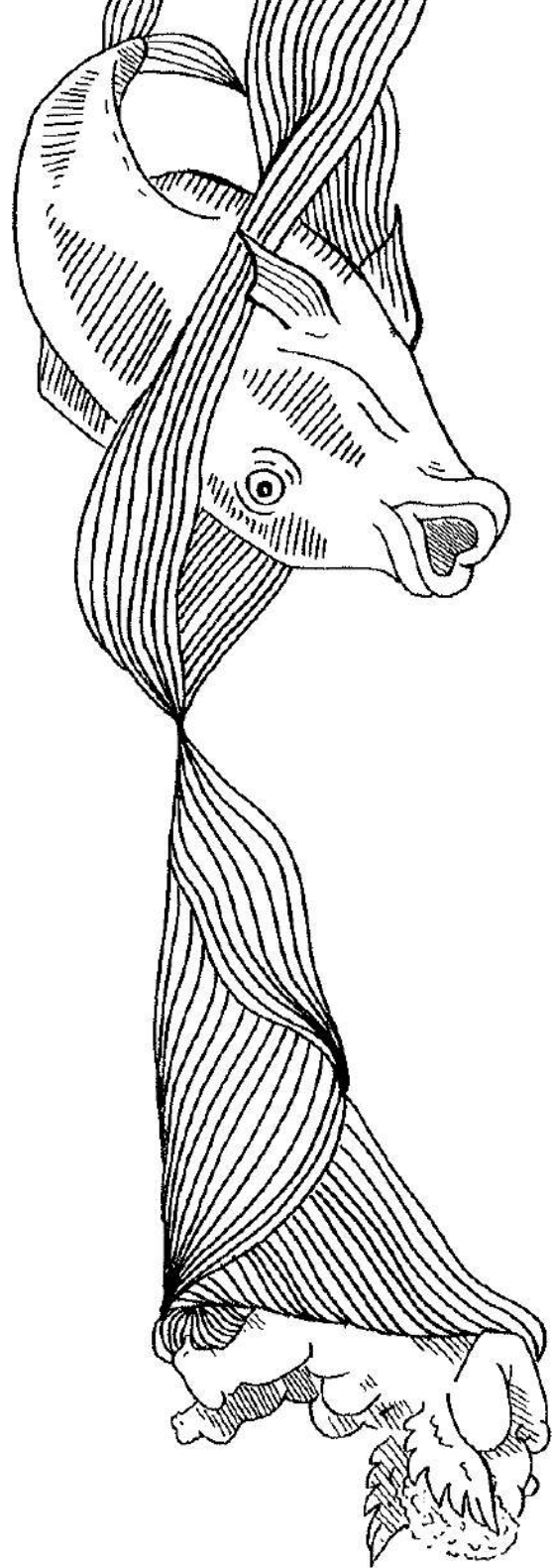
joituksessa – on hankalaa näytellä hahmoa, jonka aitoa identiteettiä ei tiedetä. Sarjan keskiössä oleva CIA-agentti Eva Geller (Michelle Monaghan) taas toimii Messiasta tasapainoittavana vastavoimana, jonka tehtävänä on todistaa Al-Masih huijariksi ja poistaa miehen tuoma terrorismin uhka sekä Lähi-idästä, että Yhdysvalloista. Geller ei kuitenkaan tyydy olemaan stereotypisen pelkistetty henkilöhahmo ilman persoonallisuutta, vaan hänen luonteeseensa ja historiaansa perehdytään sopivasti jät- täen kuitenkin samalla tilaa kysymyksille.

Messiah ei toimi kristityille tuttuna Passion of Christ:in kaltaisena kuvauksena itsensä uhraavasta Jumalan pojasta. Itse sarjassa Al-Masih korostaa puolueettomuuttaan kertomalla ’kävelensä kaikkien kanssa’. Ruudulla voidaankin nähdä niin baptistipastori, islaminuskoinen imaami kuin myös buddhalainen munkki. Taustalla taisi vilahtaa jopa katolisia nunnia. Al-Masihin puolueettomuutta korostaa myös se, että hän ei ilmesty ensimmäisenä kristityille taikka edes juutalaisille, vaan pakolaismuslimeille. Tämä lieneekin sarjan tuotannon taholta jonkinlainen poliittinen viesti.

Messiah-sarjan Jeesus on monikerroksillinen herättäessään katsojan pohtimaan, onko mies vain kultin johtaja vai kirjoitusten lupaama profeetta. Ensimmäinen tuotantokausi jättääkin suurimmat kysymykset ilman vastauksia, jotta katsojan tiedon jano ei täyttyisi. Mutta kenties Messiah-sarjankin tapauksessa kaikki kiteytyy loppujen lopuksi uskoon – katsoja näkee, tuntee ja tulkitsee sarjan Messiasta kuten itse haluaa.

Teksti: Iida Leinonen

Kuva: Netflix Media Center

Pengerkadun ylimmällä tasanteella:

lyhtypylväät kasvavat purjeiksi
lahkeet levittävät varjon
sulaneen lumen lätäkköön
pikkukivet tekevät pitkiä viivoja
pidän helmani paikallaan

kurkistan varovasti:
nappien lävitse napaasi

-Joona Lahti

Jos voisin, pesisin päivän pois kasvoiltasi, muuttaisin kyynleesi hunajaksi ja pahat päiväsi sekunneiksi. Vaihtaisin huonot muistosi sulavaksi lumeksi, tulisin aina luoksesi. Mutta sylini ei ole silkkiä, kasvoni kauneutta eikä ihoni samettia. Olet minulle tuoksuna tuulessa, sanoina kaikumassa ja valona pimeydessä.

-Frida Mäkelä

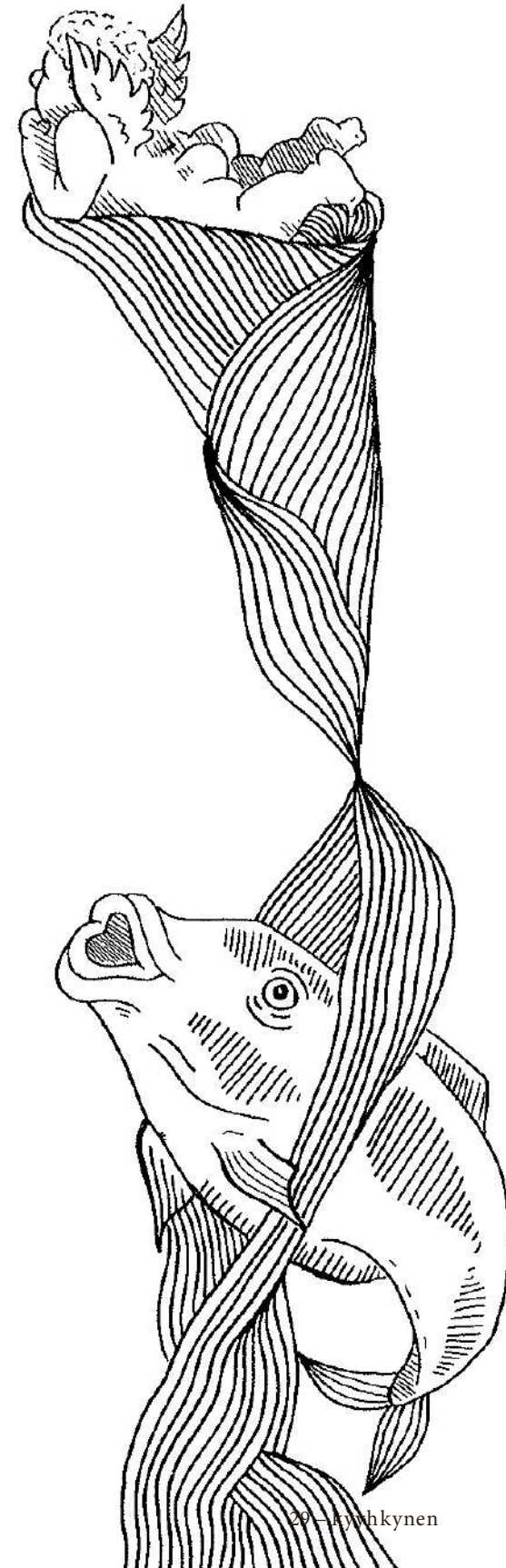
Kun tapasin sinut, aurinko paistoi hieman kirkkaammin, eikä onnellisiksi tultu, vaan onnellisia oltiin. Kun aurinko tippui taivaalta silmiisi, ne säkenöivät, ne olivat aivan täynnä, ja me hymyiltiin huomiselle. Kun nauroit, nauroit niin, että poskesi muuttuivat hiustesi värisiksi. Pian silmiäsi alkoi kirvelemään, ja aurinko valui niistä pois. Nyt taivas on liian matalalla, ja aurinko virtaa maan alla. Pilvetkään eivät enää rakoile meille. Kerroit, että kuolema on merkityksetön ja jos kuolisit, minulla olisi merkitystä sinunkin puolestasi. Kerroit, että jos kuolisit, minun sydämeni olisi leijonan sydän.

-Frida Mäkelä

Mettisen Touko etsii treffiseuraa

huhuu!
Hakaniemen torin harmaa ja pullea
urbaani herrashenkilö
huhulee elämänsä kyyhkyläistä
en oo vaativaa sorttia
oon kirjaimellisesti kaikkiruokainen
okei, toi oli kiusallista
mut voisin keksii susta paljon
lintuvertauksii
ne vasta ovatkin söpöjä kaikista vertauksista
ois plussaa, jos tykkäisit laulamisesta
ja etenkin virsistä
105 on mun lemppari
sitä laulelen usein sulaneella sydämellä
siipiesi syleily auttaisi unohtamaan murheet
kun teologit kiusaa mua somessa
ne on musta ihan never heard
ne vaan fanittavat mun serkkua
mutta elämässä on tärkeintä ei oo vertailu,
vaan että kasvattais unelmien siivet selkään
ja lennellä ylös korkeuksiin
ensin haluaisin kuitenkin
lennellä just sun sydämeen :)

-Matias Kontulainen

LIITTO TUKEE SINUA OPISKELUSSA JA TYÖSSÄ

www.akiliitot.fi

PAPPISLIITTO PRÄSTFÖRBUNDET

SUOMEN
TEO
LOGI
LIITTO